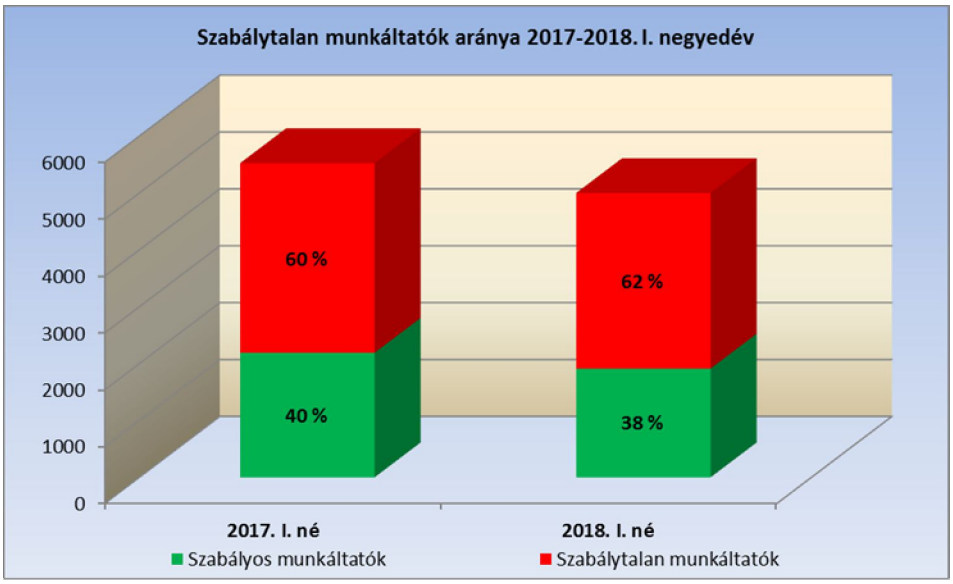
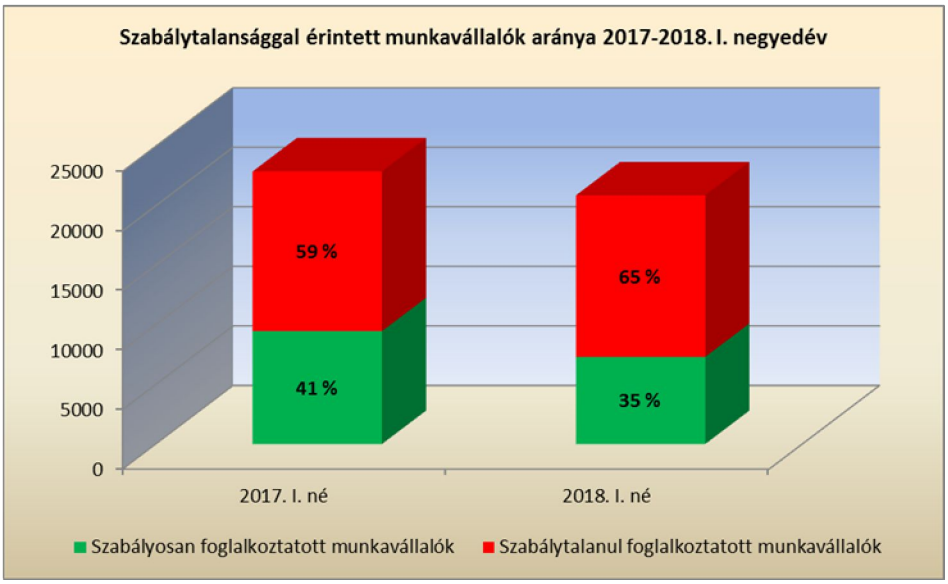
A munkaügyi ellenőrzés tapasztalatai (2018. I. negyedév)

1. Főbb ellenőrzési adatok

2018. I. negyedévben a munkaügyi hatóság **4 999 munkáltató**t ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 62 %-ánál (3 088 db) tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (20 878 fő) 65 %-át érintették**. Az **ellenőrzések számában csökkenés** figyelhető meg, mivel 2017. I. negyedévében 5 524 ellenőrzést végzett a munkaügyi hatóság. Tavalyi év első negyedévéhez képest kismértékben nőtt a szabálytalan munkáltatók aránya (2017. I. negyedév: 60 %), míg a szabálytalansággal érintett munkavállalók aránya 59 % volt 2017. I. negyedévében.

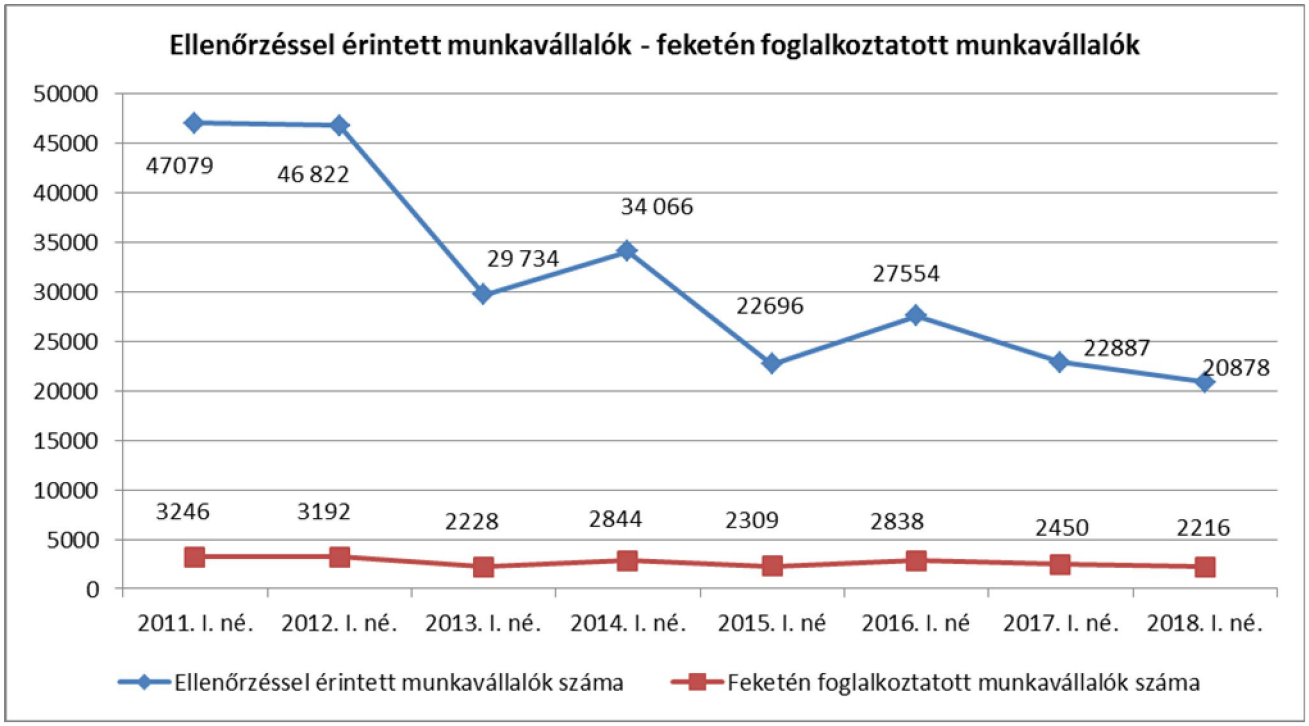

Az ellenőrzések vegyes fogadtatásúak munkáltatói oldalon, ami attól is függ, hogy milyen jogsértést tártak fel a munkáltatónál, de általánosnak mondható az indulatmentesség, atrocitások csak igen ritka esetben fordulnak elő. Helyszíni ellenőrzés akadályozása nem fordult elő, a munkáltatók többségében együttműködőek, de az eljárások során előfordul az

együttműködés hiánya, így különösen a bekért dokumentumok bemutatásának megtagadása, illetve az idézések figyelmen kívül hagyása, mely jellemzően a székhelyszolgáltatást igénybe vevő munkáltatóknál tapasztalható. A munkavállalók döntő többségben kedvezően fogadták az ellenőrzéseket, nyitottabbak, mint a korábbi években, mert a hatóságtól várnak pozitív fordulatot, de még ennek ellenére is nehezen nyilatkoznak az őket érintő szabálytalanságról, félnek a következményektől, állásuk elvesztésétől.

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is jelen van a **feketefoglalkoztatás**, mely az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **10,61 %-át** tette ki (2 216 fő).
A főbb **munkaügyi jogsértésekkel** érintett munkavállalók tekintetében ez az arány még nagyobb, **15 %.**
A 2017-es adatokkal összevetve a feketefoglalkoztatás az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra figyelemmel stagnál, mivel 2017. I. negyedévében 2 450 feketén foglalkoztatott munkavállaló került ki az ellenőrzés alá vont 22 887 munkavállalóból (10,7 %).

	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	47079	46 822	29 734	34 066	22696	27554	22887	20878
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	3246	3192	2228	2844	2309	2838	2450	2216
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	6,89%	6,82%	7,49%	8,35%	10,17%	10,30%	10,70%	10,61%

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállalót vizsgálva az **építőipar** „részesedési" aránya 2017. I. negyedévéhez képest 27 %-ról [656 fő] 30 %-ra [664 fő] nőtt, továbbá, ha kifejezetten az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókat vizsgáljuk **kimagasló növekedés** tapasztalható (29 %-ról **39 %**-ra). Ez az arány az utóbbi évek első negyedéves adataival összevetve is kiemelkedően magas, és a korábbi tapasztalatokkal megegyezően jelenleg is az építőipari vállalkozások felelősek a legtöbb munkavállaló bejelentésének elmulasztásáért. Az adatokból látható, hogy 2017. I. negyedévéhez viszonyítva, **az összes ágazatban csökkent az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz képest a feketefoglalkoztatottak aránya, egyedül az építőiparban volt tapasztalható számottevő növekedés**. Árnyalja a képet azonban, hogy

az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma 2018. I. negyedévében az elmúlt évekhez képest alacsonyabb volt, így az év végén ellenőrzött magasabb munkavállalói létszám után lehet majd valós képet kapni a szabálytalansággal kapcsolatosan az építőipar vonatkozásában.

Építőipar	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	2 582	2 601	1 952	3 385	2 539	3 181	2270	1684
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	674	503	552	981	698	1067	656	664
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	26,10%	19,34%	28,28%	28,98%	27,49%	33,54%	28,90%	39,43%

A **mezőgazdasági vállalkozások** a feketén foglalkoztatott munkavállalók 6 %-át (**140 fő**) alkalmazták, amely tavalyi hasonló időszak 16 %-ához (399 fő) képest **jelentős csökkenést** mutat. A mezőgazdaságban ellenőrzött munkavállalói létszámhoz viszonyítva is nagy csökkenés figyelhető meg a feketefoglalkoztatást illetően, mivel a tavalyi 41 %-hoz képest idén „csak" a mezőgazdaságban dolgozó munkavállalók **17 %-át** foglalkoztatták feketén. Az elmúlt évek első negyedéveiben a mezőgazdaságban ingadozó volt a feketén foglalkoztatottak száma, mivel az agrárszektor inkább a nyári és őszi időszakban aktívabb, és nagyon befolyásolja a szükséges munkákat az aktuális időjárás is.

Mezőgazdaság	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	1 151	2 244	612	1 248	602	649	983	832
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	138	258	92	141	212	134	399	140
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	11,99%	11,50%	15,03%	11,30%	35,22%	20,65%	40,59%	16,83%

A **feldolgozóiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **4 %-át (113 fő)** foglalkoztatták feketén, mely a 2017. évi hasonló időszakhoz képest csökkenést jelent (5%, 191 fő). Továbbra is a **gépiparban** a legalacsonyabb a feketefoglalkoztatás az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **kevesebb, mint fél százalékát (mindössze 13 fő)** érintette a szabálytalanság, mely a 2017. évi első negyedévben mért adatokhoz képest is kevesebb. Az elmúlt évek tapasztalatai is alátámasztják, hogy **a gépiparban lényegében elvétve találni rendezetlen munkaviszonyú munkavállalót.**

Feldolgozóipar	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	7011	7 903	7 996	6 695	3874	5803	3485	2849
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	232	240	167	242	124	175	191	113
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	3,31%	3,04%	2,09%	3,61%	3,20%	3,02%	5,48%	3,97%

Gépipar	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	9197	6 700	2 164	7 164	1961	4334	4461	2865
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	83	155	99	78	71	101	36	13
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	0,90%	2,31%	4,57%	1,09%	3,62%	2,33%	0,81%	0,45%

A **személy- és vagyonvédelmi** munkáltatók adták a vizsgált időszakban a „feketemunkások" 20 %-át (447 fő), ami a tavalyi év első negyedévében mért 12 %-hoz (285 fő) képest növekedést mutat ugyan, de az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva **csökkenés** figyelhető meg (2017 I. negyedév: 24 %, 2018. I. negyedév: 16 %). Ez annak is köszönhető, hogy 2018. március 31-ig a hatóság munkatársai lényegesen több, az ágazatban dolgozó munkavállalót ellenőriztek, mint tavalyi hasonló időszakban. **A pozitívabb tapasztalat ellenére a személy- és vagyonvédelmi ágazatból került ki az építőipar után a legtöbb feketén foglalkoztatott munkavállaló.**

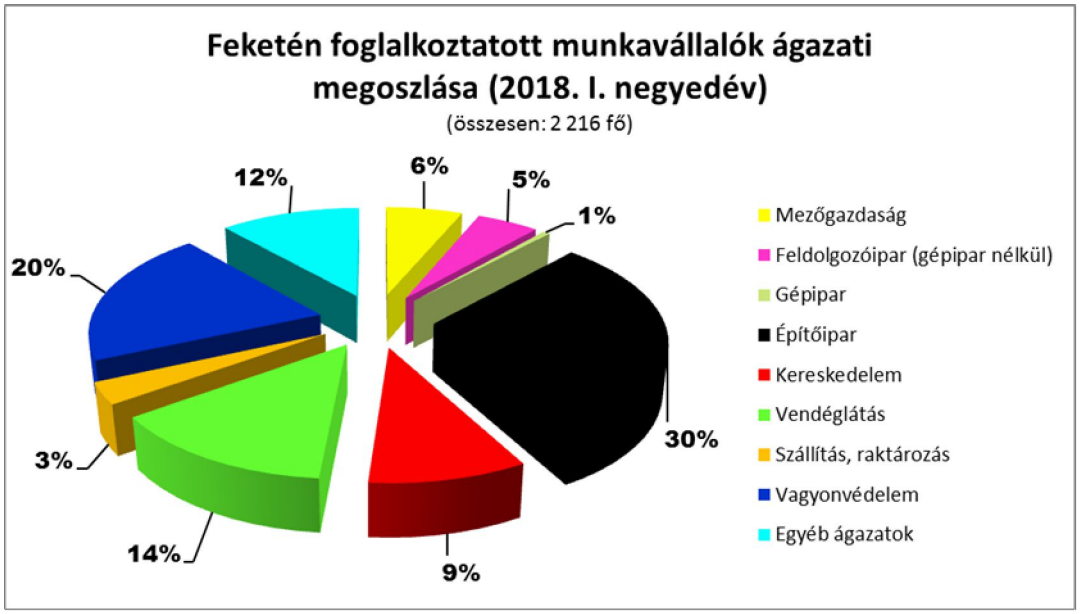
Vagyonvédelem	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	4 691	5 768	1 866	2 301	2 307	2 310	1201	2810
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	639	729	318	416	285	528	285	447
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	13,62%	12,64%	17,04%	18,08%	12,35%	22,86%	23,73%	15,91%

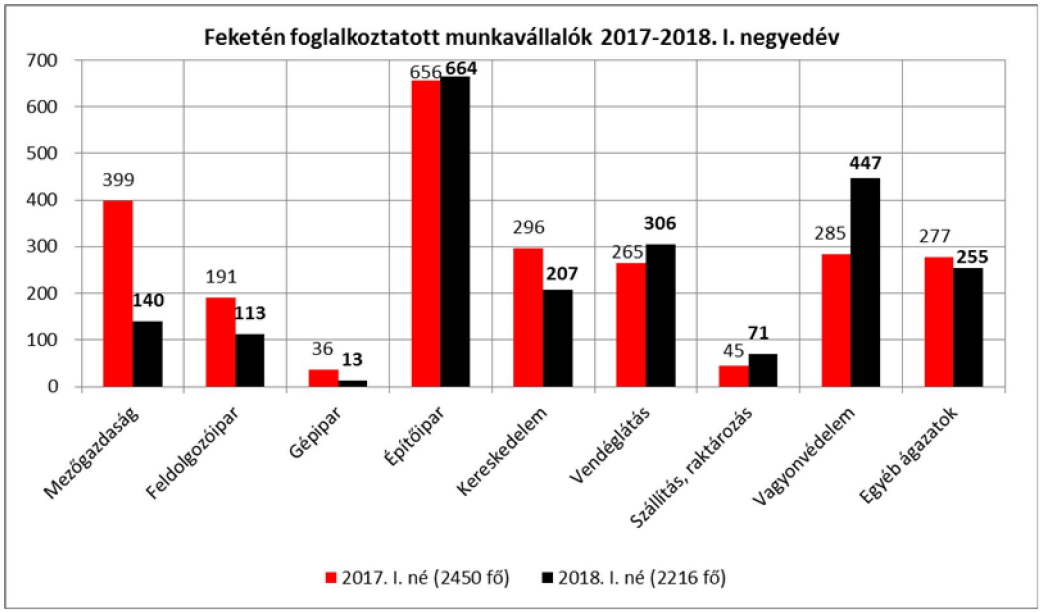
A **kereskedelmi vállalkozásoknál** ellenőrzött munkavállalókból **6 % (207 fő)** volt feketén foglalkoztatva 2018. első negyedévében, mely a tavalyi első negyedévhez képest **enyhe csökkenést** jelent, mivel akkor ez az arányszám 7 % (296 fő) volt. Az összes feketefoglalkoztatással érintett munkavállaló 9 %-át adta a kereskedelmi ágazat a vizsgált időszakban.

Kereskedelem	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	6 956	8 244	5 727	4 386	3 143	4 089	4103	3214
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	762	322	296	329	247	268	296	207
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	10,95%	3,91%	5,17%	7,50%	7,86%	6,55%	7,21%	6,44%

A **vendéglátás**ban az ágazatban ellenőrzött munkavállalókhoz mérve nem változott a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavállalók aránya (2018. március 31-ig **13 % - 306 fő,** 2017. március 31-ig 13 % - 265 fő). Ami a feketefoglalkoztatás ágazati megoszlását illeti, a vendéglátás 14 %-os „szeletet” foglalt el az első negyedévben.

Vendéglátás	2011. I. né.	2012. I. né.	2013. I. né.	2014. I. né.	2015. I. né	2016. I. né	2017. I. né.	2018. I. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	3 720	3 758	3 151	2 085	2 155	2 476	2024	2394
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	204	309	334	271	257	318	265	306
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	5,48%	8,22%	10,60%	13,00%	11,93%	12,84%	13,09%	12,78%

A feketefoglalkoztatással kapcsolatban az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve megállapítható, hogy annak mértéke a **vizsgált és meghatározó gazdasági ágazatokon belül** – az **építőipart leszámítva – csökkent**, ennek ellenére az **építőiparban tapasztalt kiemelkedő növekedés** miatt a feketefoglalkoztatás **összességében** az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra figyelemmel lényegében **nem változott**.

Feketefoglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is megállapítható, hogy a **bejelentés elmulasztása** a leggyakoribb szabálytalanság, mely mind rendes munkaviszony során, mind egyszerűsített foglalkoztatás keretein belül előfordul.

A **bejelentés nélküli foglalkoztatással** kapcsolatban a munkáltatói hivatkozások közül továbbra is az „adminisztrációs hiba”, „könyvelő mulasztása”, „próbamunka” és „első munkanap” kifogások a legjellemzőbbek.
A bejelentések elmaradása miatt ezek a munkahelyek tulajdonképpen nem léteznek, így nem növelik a foglalkoztatottságot és semmivel nem járulnak hozzá a kitűzött foglalkoztatási célokhoz.

Egyszerűsített foglalkoztatás bejelentésének elmulasztása hátterében továbbra is a közterhek befizetésének elkerülésére, illetve az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék húzódik meg. Az időszakos egy-egy napokra történő foglalkoztatás során az ellenőrzések elmaradásának reményében, egyszerűsített foglalkoztatásnál még nagyobb a „kockáztatási hajlandóság”, mint egy rendes munkaviszony bejelentésénél. Ha egy ilyen munkáltató havi 15 napnál több alkalommal foglalkoztatja a munkavállalót, akkor a „rendes” munkaviszonyban történő bejelentés helyett inkább megpróbálja „elbliccelni” az alkalmi munka havi korlátját meghaladó munkanapok bejelentését, annak érdekében, hogy ne kelljen rendes munkaviszonyt létesítenie és annak megfelelő közterheket fizetnie.
Ezekre a munkáltatókra kifejezetten jellemző, hogy az állam által kínált előnyöket igénybe veszik, de a közterhek viselése alól minden lehetséges módon mentesülni akarnak.

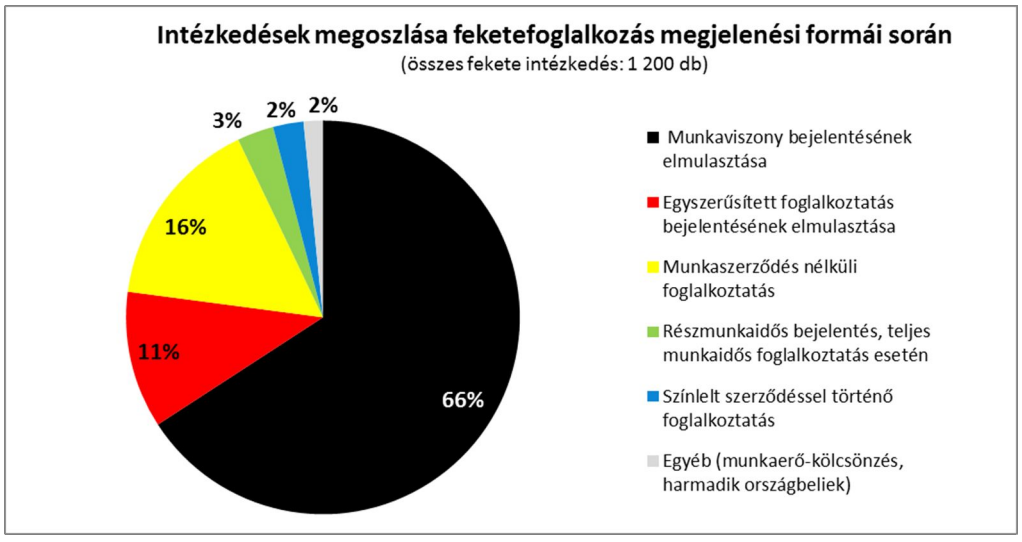
A részmunkaidős bejelentés teljes munkaidős foglalkoztatás mellett sajnos meglehetősen gyakori szabálytalanság, de az esetek döntő többségében a bizonyítás nagyon nehéz, mivel a munkájukat féltő munkavállalók nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, így a szabálytalansággal kapcsolatban magas a látencia.

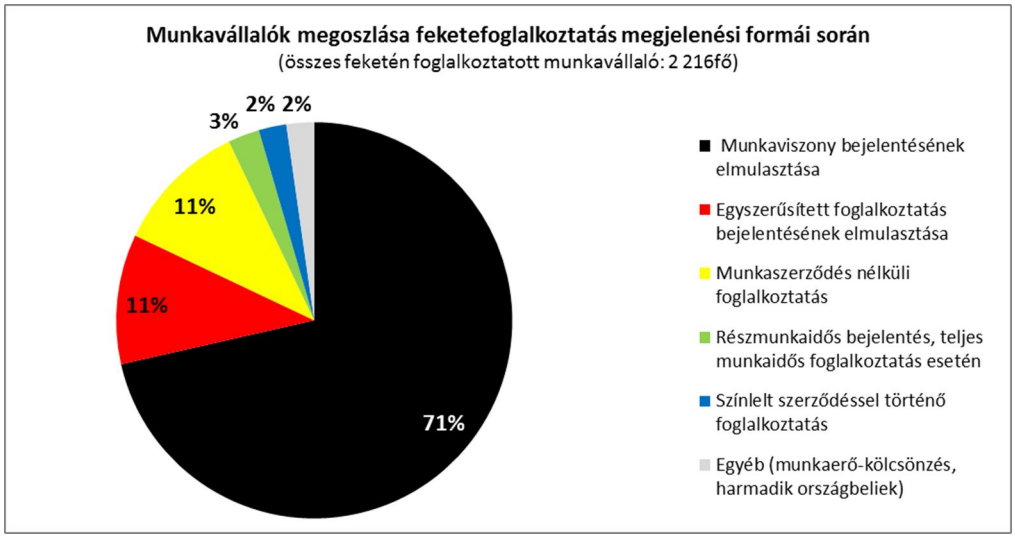
Ritkábban fordul elő a **színlelt szerződéssel** történő foglalkoztatás, mely az esetek többségében a jogszabályok téves alkalmazására vezethető vissza.

Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása az utóbbi években már nem jellemző. Igaz ugyan, hogy 2017-ben több ilyen munkavállalót foglalkoztattak a munkáltatók szabálytalanul az elmúlt évekhez képest. 2018. I. negyedévében 15 harmadik országbeli munkavállalót érintett ez a szabálytalanság, mely a 2017. I. negyedévében tapasztaltakkal azonos.

A gazdasági válság miatt bevezetett kis- és középvállalkozások támogatását célzó **enyhébb szankciók** mára már **nem** feltétlenül **tartották vissza** a jogsértésektől az egyebekben gazdaságilag egyre inkább magukra találó **munkáltatókat**. A többség már tudatában volt annak, hogy a legsúlyosabb esetben sem kell a bírságszankcióval számolnia és más hátrányos következménye sincs az első jogsértésnek, viszont a bejelentés nélküli foglalkoztatással jelentős költségcsökkentést érhettek el a befizetendő adók és járulékok „megtakarításával”.

Ezeknek a tapasztalatoknak a figyelembevételével szükségesnek mutatkozott a minimális foglalkoztatási szabály megszegése (bejelentés elmulasztása) esetére visszaállítani a figyelmeztetés helyett a bírság szankciót, így 2018. január 1. napjától kezdve ez a szabálytalanság ismét kötelezően munkaügyi bírságot von maga után.

Példa: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2018. január elején közérdekű bejelentésben előadták, hogy egy kínai ruházati boltban foglalkoztatott munkavállalókat feketén foglalkoztatják és garantált bért nem fizetnek részükre. Az ellenőrzés időpontjában 1 munkavállaló végzett munkát írásos munkaszerződéssel, teljes munkaidőben, a bemutatott írásos munkaszerződésben meghatározott 127.000,- Ft/hó munkabérért. Az érintett munkavállaló előadta, hogy 2017. november 20. napjától kezdődően végez munkát szakképzett bolti eladó munkakörben, a felvételénél feltétel volt a szakképzettség. Előadta továbbá, hogy ettől kezdve a munkáltató havonta a munkaszerződésében meghatározott munkabért fizette ki részére. A munkáltató 2017. november 13-19-ig az üzlet megnyitását megelőzően takarítási és árufeltöltési feladatok ellátására 500,- Ft/óra munkabér meghatározásával szóbeli megállapodás alapján foglalkoztatta, illetve rajta kívül még 10 fő végzett munkát ugyanazon feltétellel. Megállapítást nyert, hogy 2017. november 13-19. napokra a munkáltató részéről sem rendes, sem egyszerűsített munkaviszonyra nem történt bejelentés.

A **munkaidővel, pihenőidővel** és **rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos jogsértések **5 949 főt** érintettek az első negyedévben, ami növekedést jelent a tavalyi 5 059 főhöz képest. Ennek egyik oka, hogy az idén eddig a rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatban feltárt jogsértések lényegesen több munkavállalót érintettek (1 066-317).

Ezek a jogsértések az első negyedévben a feldolgozóipar (beleértve a gépipart is) területén foglalkoztatott munkavállalókat érintették a legnagyobb számban.

A **leggyakoribb** szabálytalanság a **munkaidő-beosztás hiánya**, melynek hátterében egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya - a munkáltatók egy része helytelenül a munkavállalókra bízza, döntsék el maguk, hogy melyik nap ki jön munkát végezni -, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék áll. Szintén nagy munkavállalói létszámot érintett a munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása, ami gyakorlatilag mind a munkavállaló, mind a hatóság számára ellenőrizhetetlenné teszi például a munkaidőkereten felüli rendkívüli munkavégzést, és így annak ellentételezését is (munkabér, szabadidő).

A munkavállalók munkaideje továbbá sokszor meghaladta a napi, illetve a heti munkaidő megengedett legmagasabb mértékét.

Rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatos szabálytalanság miatt ritkábban intézkedtek a hatóság munkatársai. Ennek részben az az oka, hogy a jogsértést hamis munkaidő-nyilvántartás vezetésével leplezik a munkáltatók, így a rendkívüli munkavégzés mértéke nem megállapítható.

Amikor azonban fény derül erre a szabálytalanságra, az rendszerint nagyobb munkavállalói létszámot érint, és a rendkívüli munkavégzés éves felső mértékének túllépésével valósul meg.

Példa: Fejér megyében 2018. februárban munkaügyi ellenőrzésre került sor egy alkatrészgyártó üzemben, melynek során a munkavállalók tanúmeghallgatásán túl átadásra került a 2017. évi túlóra kimutatást tartalmazó CD lemez és üzemi Megállapodás, melyben az éves rendkívüli munkaidőt 300 órában állapították meg. Megállapítást nyert, hogy 2017. január 1. napja után belépett munkavállalók közül 114 munkavállaló a naptári évben időarányos túlóra számot, a 2017. január 1. napja előtt belépett munkavállalók közül 69 munkavállaló a naptári évben a 300 túlóra számot túllépte. Megállapítást nyert továbbá, hogy a munkáltató 138 munkavállaló vonatkozásában megszegte a szabadságra vonatkozó szabályokat, mivel a tárgyévről áthozott szabadságok száma meghaladta az éves szabadságnapok egynegyedét.

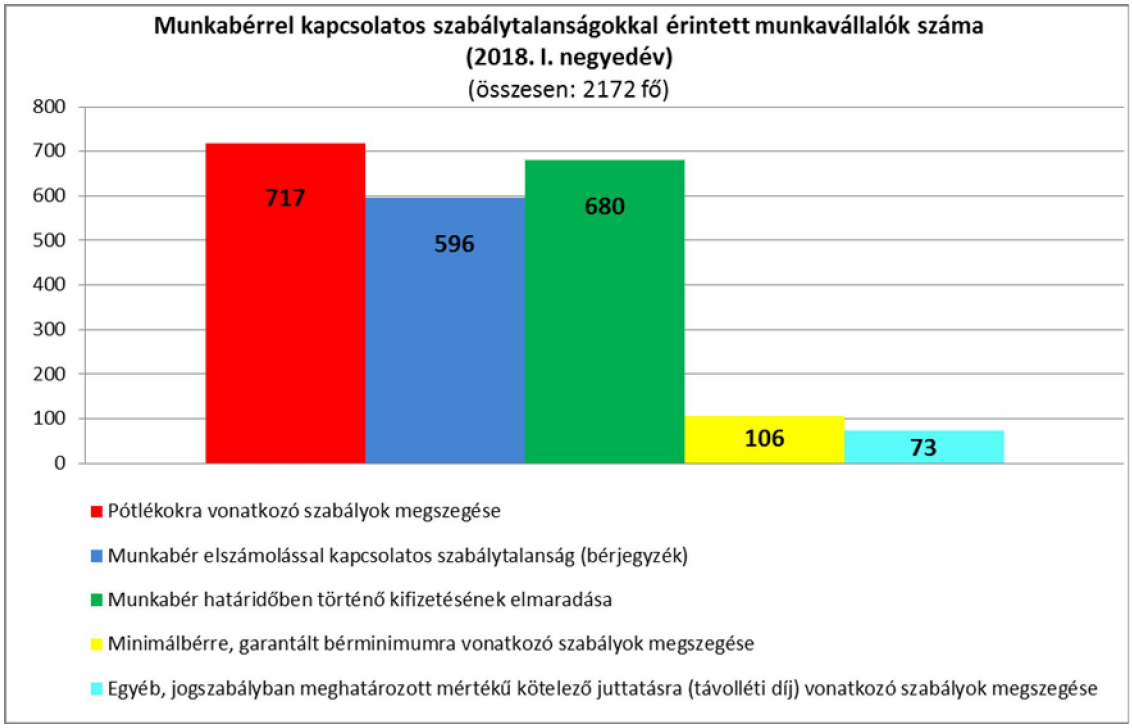
A korábbi évektől eltérően a **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak **valótlan rögzítésével** kapcsolatos szabálytalanságok **kevesebb** munkavállalót érintettek **(2 893 fő)**, 2017. I. negyedévében ez a szám lényegesen nagyobb volt (4 201 fő).
Munkaidő-nyilvántartást az építőipar területén gyakran nem vezetnek, míg a hiányos (hamis) munkaidő-nyilvántartás a kereskedelem, a vagyonvédelem és a vendéglátás területén volt jellemzőbb.
Amennyiben egy-két munkanap nem került bejegyzésre a munkaidő-nyilvántartásba, vagy az ellenőrzés időpontjában a napi munkaidő kezdő időpontja hiányzik, szándékosságról nem beszélhetünk, ezek általában adminisztratív hiányosságok.
A tudatosság, a jogszabályok megsértésének leplezése a kettős nyilvántartás vezetésekor, illetve a nyilvántartás vezetésének teljes vagy hosszabb ideig tartó hiányakor vélelmezhető. **A munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos jogsértések elfedik az esetleges munkabérrel, munkaidővel, illetve pihenőidővel kapcsolatos szabálytalanságokat is.** A munkaidő nyilvántartás hiányossága, vagy hiánya miatt nem ellenőrizhető a pihenőidőre, pihenőnapra, munkaszüneti napon történő munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása és a pótlékfizetés teljesítése sem, tehát közvetetten a munkavállalók alapvető jogai sérülnek.

Példa: 2018. február végén munkaügyi ellenőrzésre került sor egy Zala megyei vendéglátó munkáltatónál. A munkaügyi ellenőrzéskor az ügyvezető és 3 munkavállaló végzett munkát heti 10 órában konyhai kisegítő munkakörben, írásba foglalt munkaszerződéssel és a NAV felé teljesített bejelentéssel. A munkáltató az ellenőrzési időszakban – 2017. december 01-től 2018. február 28-ig – nem vezetett munkaidő-nyilvántartást a 3 munkavállaló által ledolgozott munkaidőről.
Az ellenőrzés napján 2 munkavállaló 10 órától végzett munkát, azonban a munkáltató által becsatolt munkaidő-nyilvántartáson a fenti napra vonatkozóan nem szerepelt bejegyzés.
A munkáltató nem fizetett műszakpótlékot 1 munkavállaló részére 2017. december és 2018. január hónapban, 1 munkavállaló részére 2017. december, 2018. január és február hónapban.

A 10 órás bejelentés és a 3 hónapig nem vezetett munkaidő-nyilvántartás tipikus példája az éppen hogy nem „fekete", hanem „sötét" szürke foglalkoztatásnak, hiszen a munkakör nagy valószínűséggel több, mint heti 10 óra munkavégzést igényel.

A **munkabérrel kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalói létszám közel változatlan **(2 172)** az előző év márciusához képest (2 214 fő). Ezen belül a legjelentősebb **a munkabér határidőben történő megfizetésének elmaradása**, illetve a **pótlékokra vonatkozó szabályok**

megszegése volt. Több esetben megállapítást nyert, hogy a munkabérről adott elszámolás nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak, nem volt megállapítható, hogy a munkáltató az alapbéren felül milyen pótlékokat számolt el a munkavállalóknak.
A munkaügyi hatóság a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint **a munkabért nem, vagy nem időben fizető munkáltató részére minden esetben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás során az elmaradt bért egy kitűzött határidőn belül megfizesse,** melynek következtében mentesül az egyébként kötelező munkaügyi bírság megfizetése alól. **A hatóság ily módon is tudja segíteni azt, hogy a munkáltató a munkavállalók jogszerűen járó munkabérének kifizetésére és ne egy esetleges bírságösszeg kiegyenlítésére fordítsa anyagi erőforrásait.**

2017-től jelentősen megnövekedett a minimálbér és garantált bérminimum összege a 430/2016. (XII.15.) Korm. rendelet értelmében, így a munkaügyi hatóság **fokozottan ellenőrzi** a vonatkozó jogszabályi előírások betartását.
A 2018. évi munkavédelmi és munkaügyi **ellenőrzési irányelvek** is rögzítik, hogy a vizsgálatok **kiemelt feladata** a bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a **kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum biztosítására vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése** is.

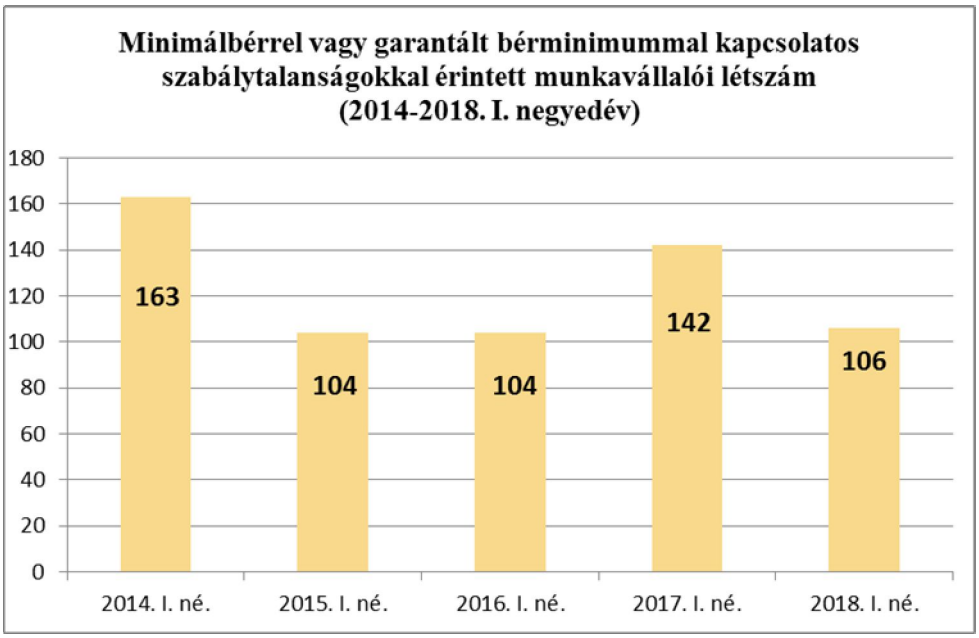
Fentieken túl a munkaügyi hatóság a 2018. évi hatósági ellenőrzési tervén kívül **2018. február 12. és március 10.** között a **Nemzeti Adó- és Vámhivatallal közösen** lefolytatta a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimumra irányadó szabályok érvényesülésének **rendkívüli akcióellenőrzését**, melynek célja a Korm. rendeletben meghatározott 2018. január 1. napjától hatályos előírások érvényesülésének vizsgálata volt annak érdekében, hogy a munkavállalók alapvető garanciális joga, a munkabérhez való jog minél szélesebb körben érvényesüljön.

2018. I. negyedévében **tovább csökkent** a minimálbérrel és garantált bérminimummal kapcsolatos jogszabálysértéssel érintett munkavállalók létszáma (2018. I. negyedév: 106 fő, 2017. I. negyedév: 142 fő), mely a 2017. évben tapasztaltakkal összhangban van, így - örvendetes módon – **a szabálytalanság továbbra sem jellemző**.

A vizsgálatok nyomán az is megállapítható, hogy **nem jellemző a - papíron - más munkakörben történő foglalkoztatás**, vagy **részmunkaidőre történő** munkaszerződés módosítás vagy bejelentés **módosítás**. **Közvetett negatív hatásokról** viszont tudomást szerzett a hatóság, így pl.:

- a munkáltató a magasabb összegű munkabér miatt „**elvárja** a hosszabb munkaidőt", esetenként külön ellentételezés nélkül vagy **a rendkívüli munkaidőben történő munkavégzést**, illetve
- az úgynevezett „**rugalmasabb" munkavállalói hozzáállást**
- néhány munkáltató már előrevetítette, hogy bár megfizeti a dolgozóknak a magasabb bért, de **kevesebb munkavállalót** tud majd foglalkoztatni, illetve nem kívánja majd pótolni a távozókat, így a **meglévő állományra nagyobb munkateher** fog hárulni.

A minimálbér és garantált bérminimum emelés gyakorlatban történő végrehajtását a 2017. év elején **a sajtóban is előre jelzett határozott hatósági ellenőrzések is elősegíthették, így ezek az ellenőrzések 2018-ban is folytatódnak.**

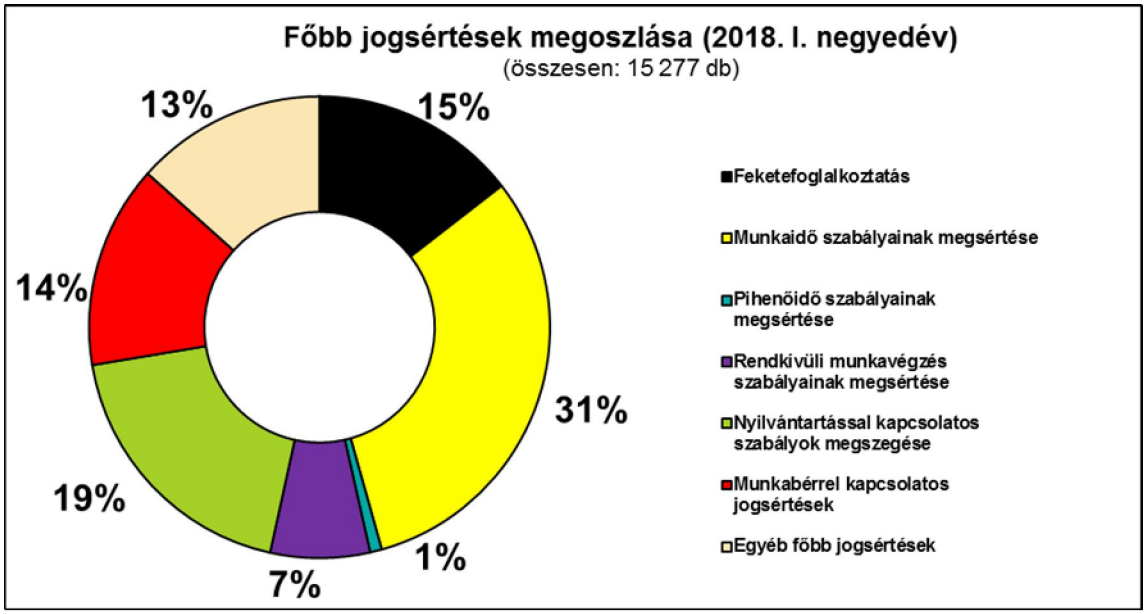
Példa: 2018. februárban egy Veszprém megyei porta munkavégzési helyen helyszíni munkaügyi ellenőrzés történt. A munkáltató az ellenőrzéssel érintett 5 munkavállalót írásos munkaszerződéssel, személy- és vagyonőr munkakörben foglalkoztatta, akik előadták, hogy alkalmazásuk feltétele volt a vagyonőr igazolvány megléte, nem emelkedett a tavalyi évi munkabérük, amelynek összege megegyezett a 2017-ben a vonatkozó Kormányrendeletben megállapított garantált bérminimum összegével. A munkavállalók munkaszerződés módosítást béremelésről még nem írtak alá. A munkavállalók 24 órás szolgálatot látnak el, de nem részesülnek semmiféle bérpótlékban.

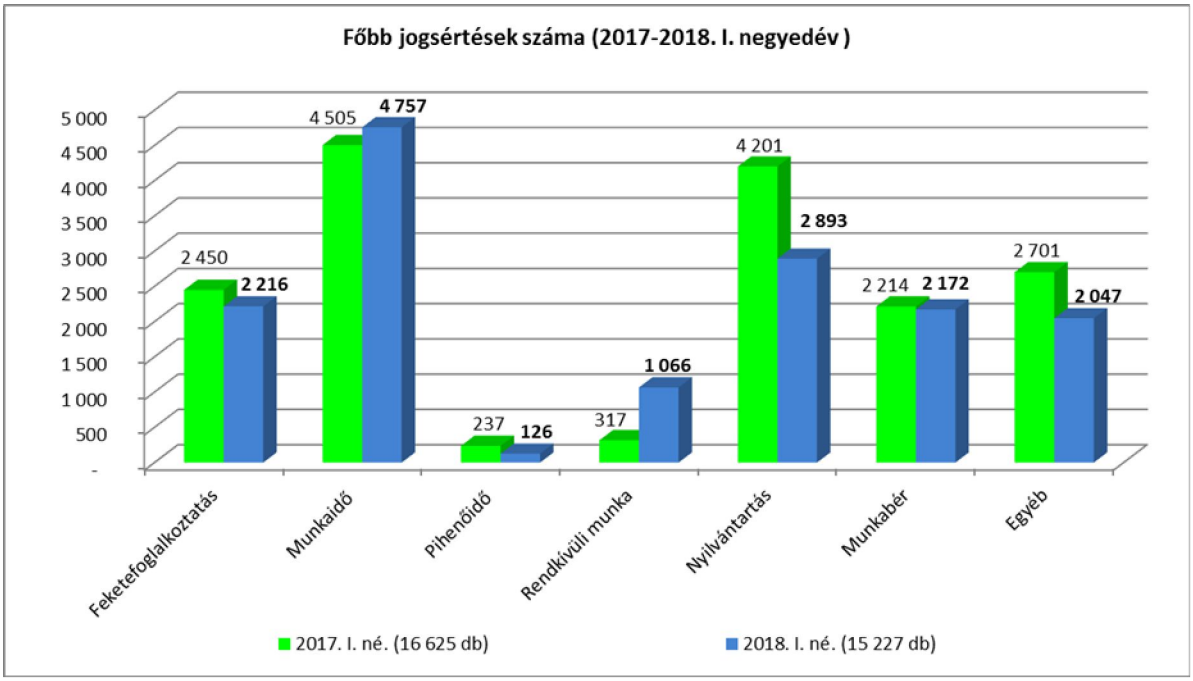
Jelentős számban előforduló munkaügyi szabálytalanság (2018. I. negyedévében **681 főt** érintett) a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő – a munkavállalót megillető – **igazolások kiadásának**, valamint a munkaviszony megszűnéséhez, megszüntetéséhez kapcsolódó **elszámolásnak az elmaradása,** amely jogsértések általában munkáltatói mulasztásból erednek, bár előfordul, hogy megromlik a felek között a viszony vagy elszámolási vita alakul ki és a munkáltatók szándékosan, de jogszerűtlenül visszatartják az igazolásokat. Az is előfordult már, hogy a munkavállaló akkor szembesül azzal, hogy bejelentés nélkül foglalkoztatták, mikor a munkavégzést követően a munkáltató nem adja ki a kilépő igazolásokat.

Példa: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2017. december végén panasz érkezett egy baromfitenyésztő munkáltató ellen, mely szerint sem kilépő papírokat, sem fizetést nem kaptak az ott dolgozók. Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy 60 munkavállaló novemberi, decemberi fizetését tárgyhót követő 10. napon több részletben fizette meg, továbbá 120 már megszűnt jogviszonyú munkavállaló felé elszámolási kötelezettségének késedelmesen tett eleget. A feltárt szabálytalanságok az ellenőrzés hatására megszüntetésére kerültek.

A 2017. évi I. negyedéves adatokhoz képest kevesebb munkavállalót érintettek idén márciusig **a szabadsággal kapcsolatos jogsértések (1 343 fő,** 1 823 fő**).** A szabadsággal kapcsolatos szabálytalanságok két leggyakoribb esete, hogy a nyilvántartáson „kiírt" szabadságot a munkáltató ténylegesen nem adja ki, a munkavállalók valójában munkát végeznek, valamint, hogy a munkáltatók a törvény előírásainak megfelelően nem biztosítják a munkavállalónak naptári évben egy alkalommal, a legalább tizennégy nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesülést.

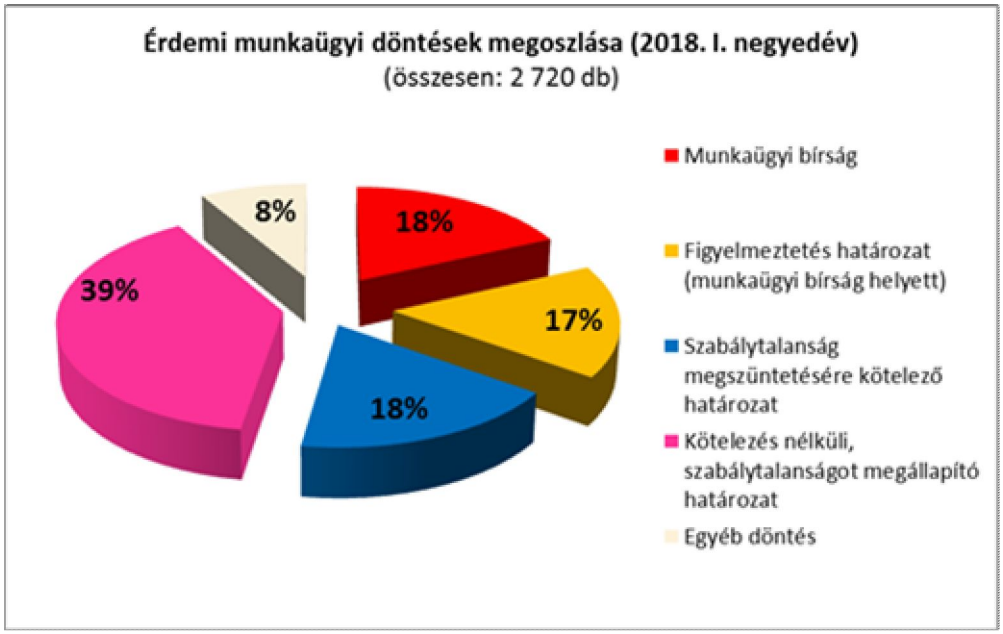
Ezek a jogsértések – amellett, hogy a munkavállalók Alaptörvényben meghatározott *[XVII. cikk (4)]* jogát sértik – sajnálatos módon negatív hatással vannak a családok életére is.

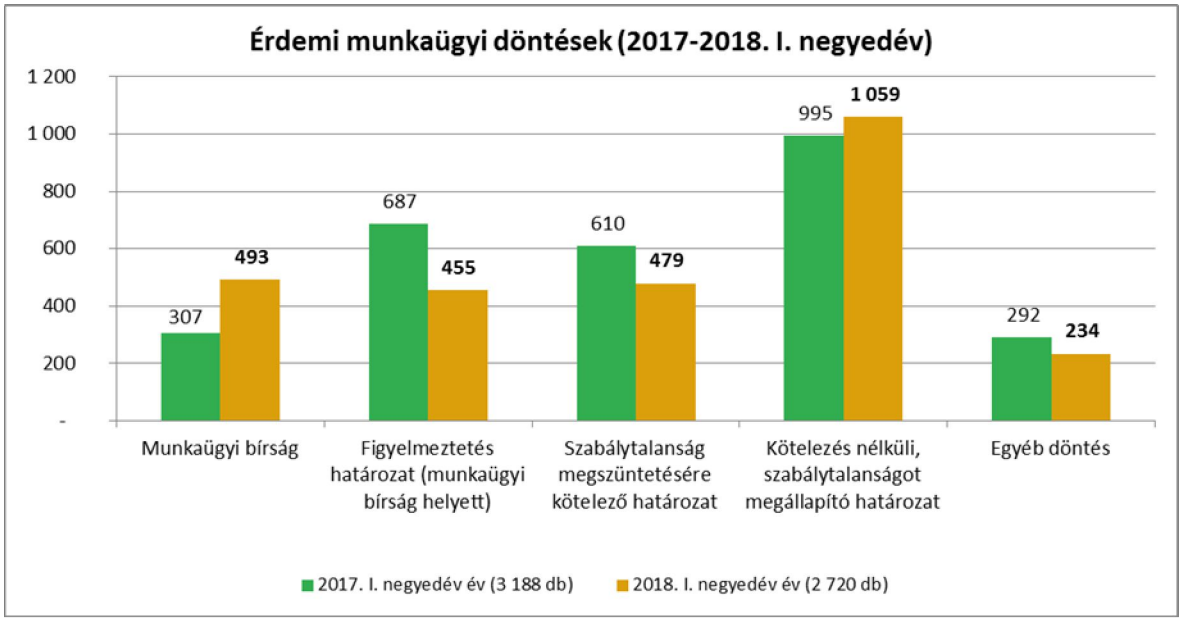

2018. március 31-ig a jogsértéseket elkövető **3 088 munkáltató** közül **493 vállalkozással szemben** alkalmaztak az elsőfokú munkaügyi hatóságok **munkaügyi bírság**ot, összesen **78 770 000 Ft összegben**. A munkaügyi hatóság a Kúria 2/2013. KMJE jogegységi határozatára tekintettel a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Kkv. tv.) 12/A. § (1) bekezdése alapján munkaügyi bírságot helyettesítő **figyelmeztetés határozatot** 455 esetben hozott. Több ízben **szabálytalanság megszüntetésére kötelezés**t (479 db), valamint szabálytalanságot megállapító határozatot (1 059 db) hoztak a hatóság munkatársai. **Az érdemi döntések közel 80%-a tehát anyagi szankció nélküli intézkedés volt.**

A munkaügyi bírságok száma növekedett, a figyelmeztetések száma pedig csökkent, ami a korábbiakban már említett jogszabályváltozások következménye, mi szerint a **munkaviszony bejelentésének elmulasztása 2018. január 1. napjától kezdve ismét kötelező munkaügyi bírságot von maga után.**

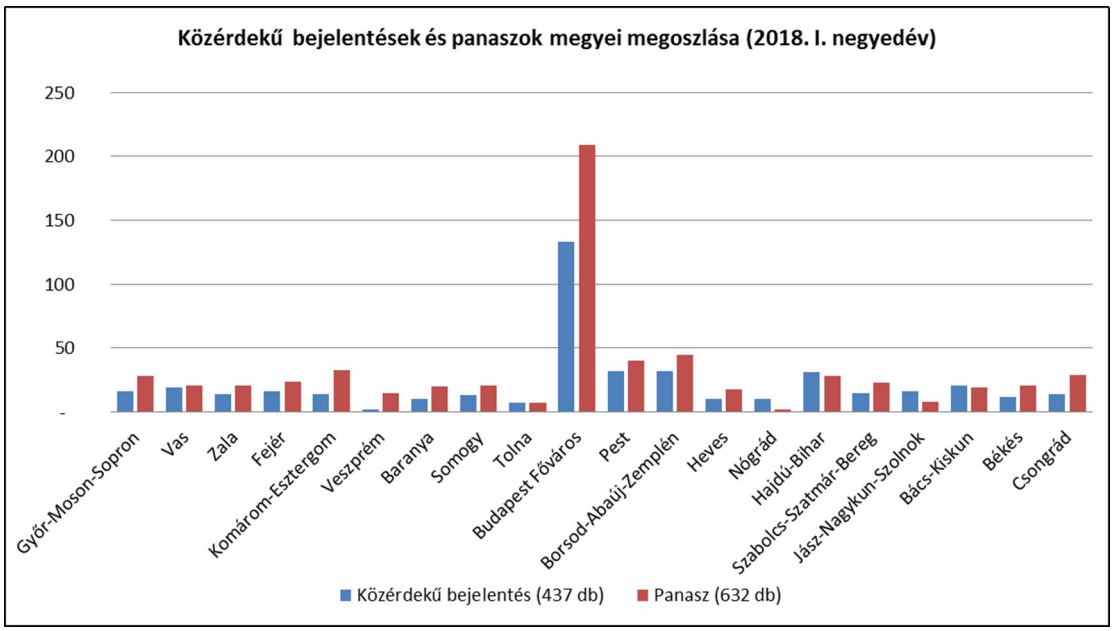

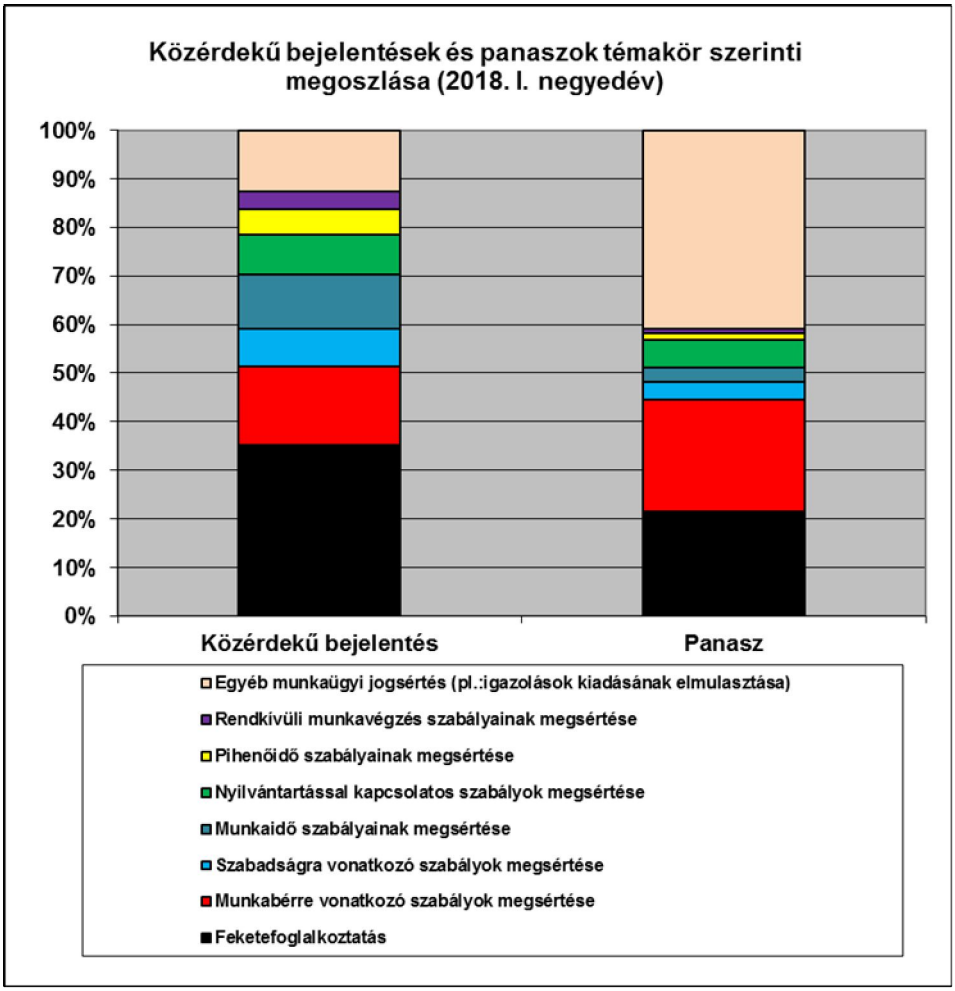

A tavalyi első negyedévhez képest 2018. I. negyedévében a munkaügyi hatósághoz érkezett **bejelentések száma csökkent.**

Míg 2017. első negyedévében a közérdekű bejelentések és a panaszok száma 1 381 volt, addig 2018. I. negyedévében ez a szám **1 069.** A bejelentések **59%-a panasz**, míg **41%-a közérdekű bejelentés volt**. Az elmúlt évekhez képest arányaiban csökkent a közérdekű bejelentések száma, míg a panaszoké nőtt az elmúlt évekhez képest.

A legtöbb jelzés 2018. I. negyedévben közel azonos számban a **jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal, elszámolásokkal**, valamint **feketefoglalkoztatással** összefüggésben érkezett. Szintén sok bejelentés érkezett **a munkabér tárgyában.** Megállapítható, hogy a feketefoglalkoztatással kapcsolatban a közérdekű bejelentések vannak többségben, míg az igazolásokkal, elszámolásokkal, továbbá a munkabérrel összefüggő szabálytalanságok panaszok formájában jutnak a hatóság tudomására.

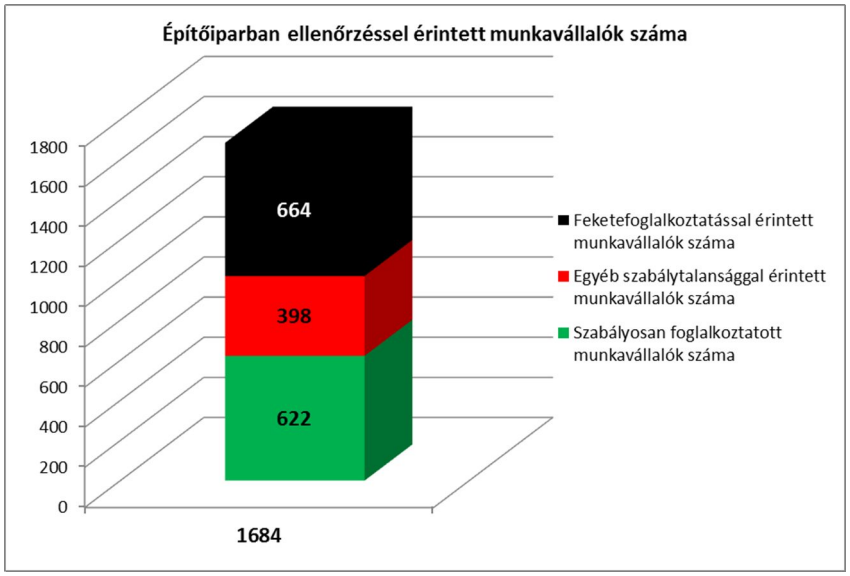

2. <u>Az ellenőrzések összesített tapasztalatai ágazatonként*</u>

a) Építőipar

A munkaügyi ellenőrzések 14 %-át (**710 db**) ebben az ágazatban tartották 2018. I. negyedévében. A jogsértő munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok 493 db ágazatot érintő intézkedést, valamint 123 db munkaügyi bírságot vontak maguk után 18 905 000 Ft összegben. Az ágazatot érintően 167 db munkaügyi bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozatot hozott a hatóság. 1 684 munkavállalóból 1 062 főt érintett valamilyen munkaügyi szabálytalanság. Feketefoglalkoztatás 664 munkavállalót érintett, így a feketefoglalkoztatás aránya az építőiparban volt a legmagasabb az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva.

* Forrás: A munkaügyi hatóságok 2018. I. negyedéves beszámolói

Az ágazatban az elmúlt időszakban a fellendüléssel együtt folyamatosan nőtt a feketefoglalkoztatás, mely miatt a legtöbb intézkedés született és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten. Ez a negatív foglalkoztatási gyakorlat **valószínűleg hatással lehet** az ágazatban jelentkező munkaerőhiányra is.

A feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya, egyéb formái (pl.: színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) nem jellemzők az építőiparban.

A másik leggyakoribb szabálytalanság, hogy munkaidő-nyilvántartást gyakran nem vezetnek, azok nincsenek a munkavégzés helyén, mely kis részben az ágazat sajátosságából adódó mobil munkavégzési helyekre vezethető vissza, másik részről pedig a feketefoglalkoztatás következménye.

A magasabb képzettséget igénylő munkát végző munkavállalókat érintően általában kevés a szabálytalanság, míg a segédmunkát végzőket érintően jellemzően magas a feketemunka aránya, a jogszabályok betartását „lazábban” veszik a foglalkoztatók.

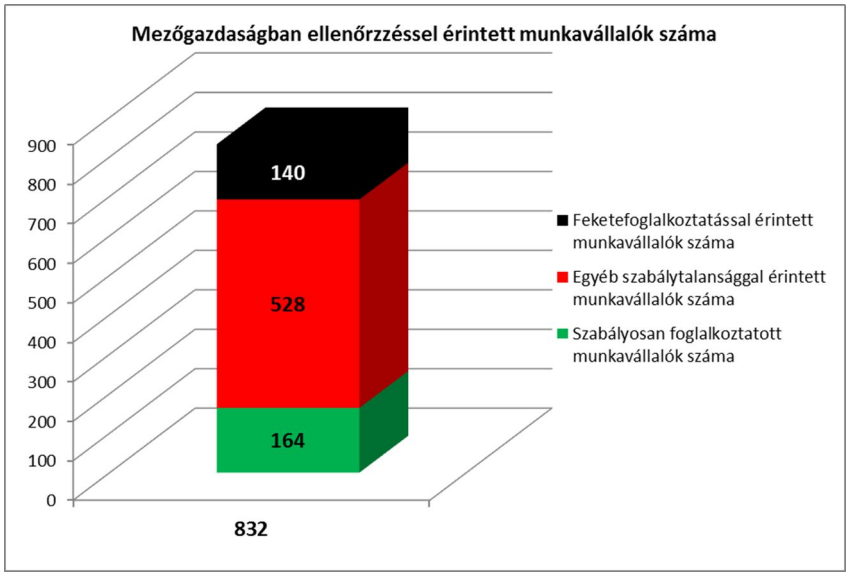
Baranya megyében egyre többször találkoznak a hatóság munkatársai természetes személy foglalkoztatóval. Ezekben az esetekben a munkáltató nem rendelkezik vállalkozással, **sokszor az építtető tulajdonos nem is tudja, hogy a megbízott szakember nem vállalkozó.** Az építés-kivitelezési munkaterületeken ilyen esetekben is nehézkes, összetett bizonyítást igénylő feladat a munkáltató kilétének megállapítása.

Az építőiparban folytatott ellenőrzések során segítséget jelent a szabálytalan foglalkoztatás feltárásában az elektronikus építési naplók elterjedése, mivel azok a létszámadatokat, valamint a munka megkezdésének és befejezésének időpontját is tartalmazzák.

Példa: Tolna megyében 2018. februárban munkaügyi ellenőrzés lefolytatására került sor egy építési területen. A munkáltató 2 munkavállalót segédmunkásként a fenti munkavégzési helyen egyszerűsített foglalkoztatás keretében kívánt foglalkoztatni, azonban az ellenőrzés megkezdéséig és a munkavállalók munkába lépéséig nem tett eleget az állami adóhatóság felé fennálló bejelentési kötelezettségének.
A munkáltató a jogsértést az eljárás során megszüntette, az illetékes elsőfokú adóhatóság felé fennálló bejelentési kötelezettségének a munkaügyi ellenőrzés megkezdését követően eleget tett.

b) **Mezőgazdaság**

A mezőgazdasági ágazatra az idei első negyedévben az ellenőrzések 2 %-a esett (113 db), összesen 101 intézkedés született és 16 munkáltatóval szemben 1 330 000 Ft összegben kellett a munkaügyi bírság eszközével élni, valamint 21 esetben munkaügyi bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozatot kiadni. Az ellenőrzött 832 munkavállalóból 668 főt érintett valamilyen szabálytalanság, ebből a feketén foglalkoztatott munkavállalók 140 főt tettek ki. A tavalyi első negyedéves adatokhoz képest, ebben az ágazatban javult legnagyobb mértékben a feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya, viszont az elmúlt évek tapasztalatai alapján az első negyedévek feketefoglalkoztatás tekintetében ingadozóak voltak.

Az év elején kevesebb a mezőgazdasági munka, így az ellenőrzések is javarészt a később kezdődő „szezonhoz” igazodnak, továbbá idén 2018. szeptember-októberében a mezőgazdasági szektor célvizsgálatára kerül sor, így az ellenőrzések számának alakulását ez is befolyásolni fogja.

Az ágazatban előforduló jogsértésekre jellemző, hogy gyakran a feltárt jogsértés nagyobb munkavállalói létszámot érint, ennek hátterében az állhat, hogy a mezőgazdasági munkák erősen szezonális hatás alatt állnak, a munkáltatók pedig rövid ideig nagyobb munkavállalói létszámot alkalmaznak, ezért ha az ellenőrzés jogsértést tár fel, akkor a jogsértés gyakran valamennyi munkavállalót érinti.

A mezőgazdasági ágazatban jellemző leginkább az atipikus foglalkoztatás (többnyire egyszerűsített foglalkoztatás keretében mezőgazdasági idénymunka). Az ellenőrzések során az

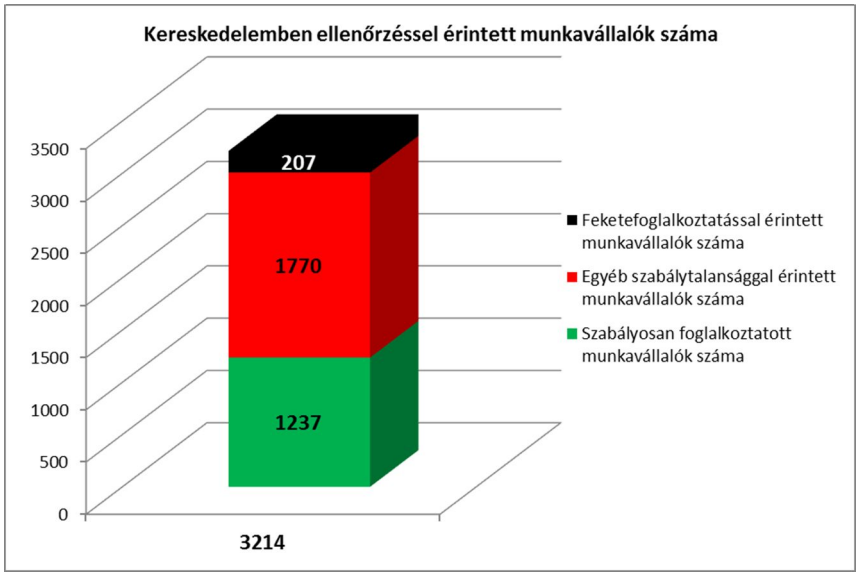
ágazatban dolgozó munkavállalók gyakran nyilatkozzák, hogy tudomásuk szerint egyszerűsített foglalkoztatás keretén belül mezőgazdasági idénymunka jelleggel dolgoznak a munkáltatónak, ám a bejelentésük ténylegesen nem történik meg.

A foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiállításának és kiadásának elmulasztása ebben az ágazatban érintette a legtöbb munkavállalót, mivel Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 120 már megszűnt jogviszonyú munkavállaló felé egy baromfitenyésztéssel foglalkozó cég elszámolási kötelezettségének késedelmesen tett eleget [lásd. 11. oldal].

Példa: Egy Fejér megyei szőlőültetvényen munkaügyi ellenőrzésre került sor 2018. januárban. A munkáltató egyszerűsített foglalkoztatás keretében, mezőgazdasági idénymunkásként foglalkoztatott 4 munkavállalót, akiknek feladata a szőlő metszése volt. A munkáltató a munkavállalókkal szóban állapodott meg a munkavégzés feltételeiben, egyszerűsített munkaszerződést a felek nem kötöttek, a munkáltató 5.400,- Ft/ hó nettó összegű munkabért fizetett részükre. A munkáltató munkavállalók munkaidejéről munkaidő-nyilvántartást vezetett. Az ellenőrzés napjára a munkavállalók bejelentése a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felé megtörtént, azonban a munkaidő-nyilvántartás adatai alapján megállapításra került, hogy egy korábbi munkanapon a munkavállalók az illetékes adóhatóság felé történő bejelentés nélkül dolgoztak. A jogsértés tényét a munkáltató nyilatkozatában elismerte.

c) **Kereskedelem**

2018. március 31-ig a vizsgálatok 28 %-a (1 383 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 1 011 db intézkedés mellett 71 db munkaügyi bírságot szabott ki a munkaügyi hatóság 6 730 000 Ft összegben. Figyelmeztetés határozat 72 esetben került kiadmányozásra. Az ágazatban ellenőrzött 3 214 munkavállalóból 1 977 főt érintett szabálytalanság, melyből 207 munkavállalót feketén foglalkoztattak.

Az ágazatnak nincs tipikus szabálytalansága, a főbb jogsértések mindegyikével lehet találkozni. A kereskedelem területén érintették a legtöbb munkavállalót a munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos szabálytalanságok. Sok esetben a munkavállalók által vezetett nyilvántartás nem naprakész vagy nem fellelhető a munkavégzés helyén. Még mindig sokszor találkoznak a

hatóság munkatársai azzal a munkáltatói kifogással, hogy a munkavállaló „nem írta be magát a jelenléti ívre”. Továbbra is gyakran tapasztalják a hatóság munkatársai, hogy a munkáltatók a munkavégzéshez kapcsolódó előkészítő- és befejező tevékenységek tartamát nem tekintik a munkaidő részének. Sok esetben csak a kereskedelmi vagy vendéglátó egység nyitvatartási idejének megfelelő munkaidőt tartanak nyilván a munkavállalók munkaidejéről vezetett munkaidő-nyilvántartásokon (pl.: az áruátvétel, valamint a zárást követő takarítás tartama sok esetben „lemarad” a nyilvántartásról).
A munka- és pihenőidővel kapcsolatos jogsértések a kereskedelem területén leggyakrabban az írásbeli munkaidő-beosztás hiánya, illetve a munkaidőkeretre vonatkozó törvényi előírások megsértése kapcsán fordult elő (gyakran foglalkoztatnak munkavállalókat egyenlőtlen beosztás alapján munkaidőkeret vagy elszámolási időszak meghatározása nélkül, illetve ha meghatároznak munkaidőkeretet, annak kezdő- és befejező időpontját írásban nem közlik a munkavállalókkal). Előfordul továbbá a napi vagy heti munkaidő törvényi mértékének megszegése.

A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságok közül a pótlékokkal (műszakpótlék, illetve munkaszüneti napi és rendkívüli munkáért járó pótlék) kapcsolatosan volt a legtöbb visszaélés, ez érintette a legtöbb munkavállalót az ágazatban.

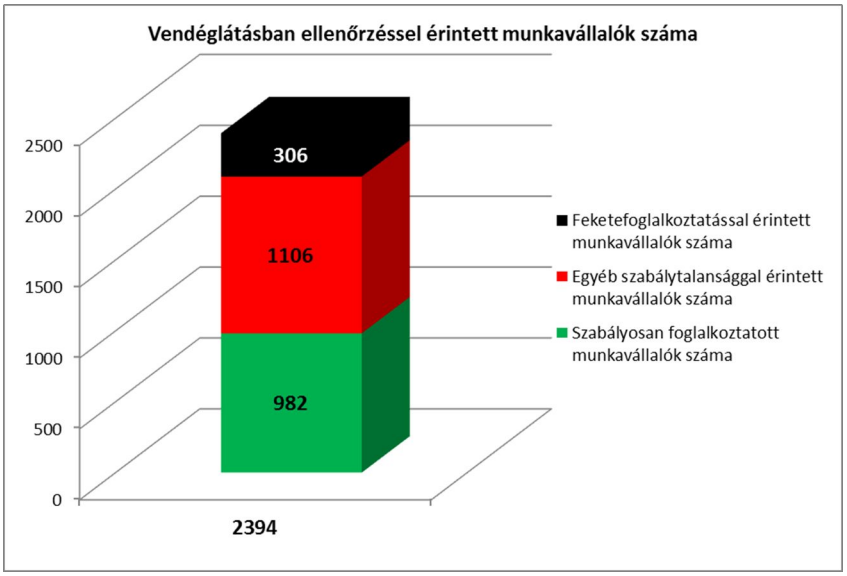
A feldolgozóipar után a kereskedelemben érintette a legtöbb munkavállalót a munkabér határidőben történő meg nem fizetése.

Az ágazatban a kisebb településeken működő üzletekben sokszor tapasztalható, hogy maga a vállalkozó dolgozik, vagy családon belül oldják meg a foglalkoztatást.

Példa: A hatóság munkatársai munkaügyi ellenőrzést tartottak 2018. februárban egy Békés megyei vegyesboltban. A helyszíni ellenőrzést követően bemutatásra kerültek a boltban eladó munkakörben foglalkoztatott alkalmi munkavállaló egyszerűsített munkaszerződései és jelenléti ívei, amelyek alapján a munkavállaló 2018. februárjában 8 napon keresztül alkalmi munkavállalóként volt foglalkoztatva. Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a munkáltató a 8 napból 3 napra vonatkozóan nem jelentette be az illetékes adóhatóság felé a munkavállalót adminisztrációs okokra hivatkozva.

d) **Vendéglátás**

2018. első negyedében a vizsgálatok 19 %-a (930 db) esett erre az ágazatra. Ez a magas szám annak köszönhető, hogy 2018-ban a vendéglátás területén működő munkáltatók ellenőrzése kiemelt cél**.** Az összesen 722 db intézkedés mellett 73 db munkaügyi bírság került kiszabásra, összesen 6 520 000 Ft összegben. Az ágazatban 81 figyelmeztetés került kiadásra. A 2 394 ellenőrzéssel érintett munkavállalóból 1 412 főt foglalkoztattak szabálytalanul, feketefoglalkoztatás 306 munkavállalót érintett.

Az ágazatban hasonlóan a kereskedelemhez minden főbb szabálytalanság előfordul. Itt is jelentős a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése és a munkaidővel kapcsolatos jogsértések (napi, heti munkaidő megengedett mértékének túllépése, munkaidő-beosztás hiánya). Ezek a szabálytalanságok rendszeresen összekapcsolódnak, hiszen vagy a munkavállaló dolgozik a megengedett munkaidőn felül (munkaidővel kapcsolatos szabálytalanság), vagy ami lényegesen gyakoribb, hogy ennek leplezése valósul meg szabálytalan nyilvántartással.

A vendéglátásban is még mindig ismert és általánosan elterjedt a próbamunka intézménye. A próbanapokon szóbeli megállapodás alapján, munkaszerződés és bejelentés hiányában végez munkát az alkalmazott és előfordul, hogy ezekre a napokra fizetést sem kap. A fiatal munkavállalókkal kapcsolatos szabályokat általában ismerik, fiatalkorút nem foglalkoztatnak például 22 óra után.

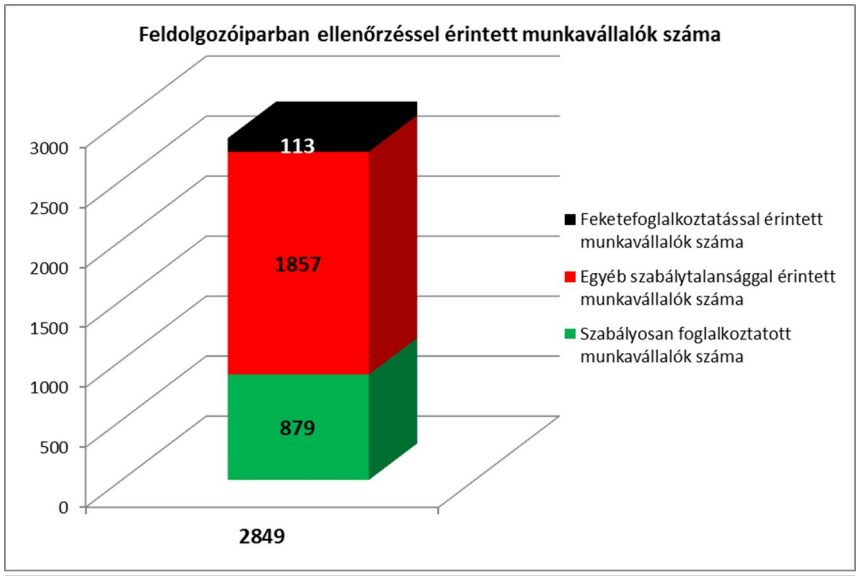
A munkabérrel összefüggő jogsértésekkel kapcsolatos intézkedések száma a kereskedelmi ágazat után itt a leggyakoribb, ezen belül itt is a pótlékok megfizetésének elmaradása érintett nagyobb munkavállalói létszámot.

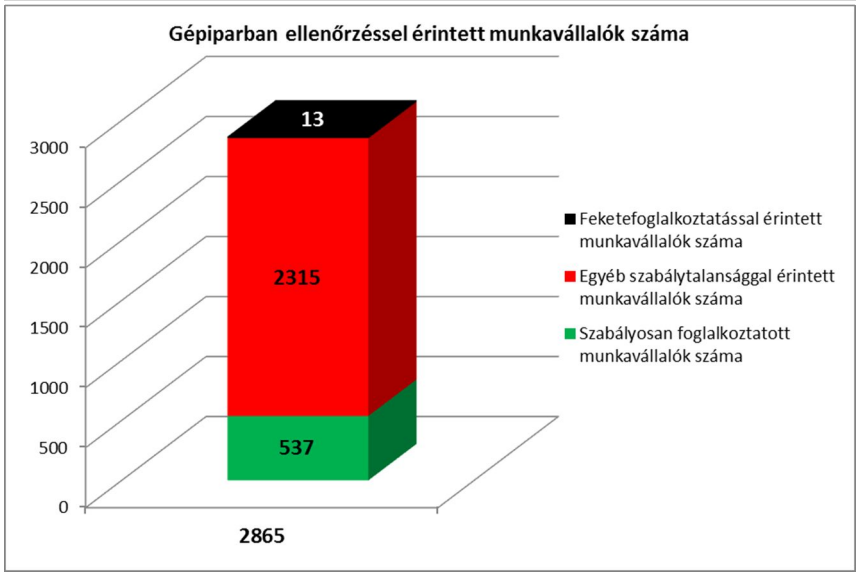
Az ellenőrzések során a társhatóságokkal való együttműködés a vendéglátásban is kiemelt fontosságú. A társhatóságokkal a közös ellenőrzéseken túl (pl.: éjszakai ellenőrzések), sokszor indokolt elkérni a társhatóságok ellenőrzéseivel kapcsolatos jegyzőkönyveket, mely kétséget kizáróan igazolja a munkavállaló munkavégzését.

Példa: Hajdú-Bihar megyében 2018. februárban egy szórakozóhelyen munkavégzési helyen a Nemzeti Adó-és Vámhivatallal, a rendőrséggel és a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatallal közösen társhatósági ellenőrzést folytattak le a munkaügyi hatóság munkatársai.
A munkáltató alkalmazásában az ellenőrzés időpontjában 4 fő munkavállaló végzett munkát pultos munkakörben. A munkáltató az ellenőrzés alá vont munkavállalók esetében az illetékes adóhatóság felé fennálló bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, továbbá a munkavállalókat írásos munkaszerződés nélkül foglalkoztatta.

e) **Feldolgozóipar és gépipar**

A munkaügyi hatóság munkatársai ezekben az ágazatokban tartották az ellenőrzések 7 %-át (365 db) 2018. I. negyedévében. Az ágazatokban tevékenykedő foglalkoztatók vonatkozásában összesen 307 intézkedést hoztak a hatóság munkatársai. Idén a vizsgált időszakban 34 db munkaügyi bírság (4 230 000 Ft összegben), valamint 25 figyelmeztetés született a feldolgozóipar és gépipar területén. Az ágazatokban összesen 5 714 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, ebből 4 298 munkavállalót foglalkoztattak szabálytalanul.

Az ágazat sajátossága miatt a feltárt jogsértések az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek, de volt példa néhány főt érintő szabálytalanságra is.

A feldolgozóipar esetében továbbra is jellemző, hogy a tényleges tevékenységet a gyár üzemeltetőjének saját alkalmazottai, valamint alvállalkozók munkavállalói egyaránt végzik. Az alvállalkozók jellemzően egy elkülönített munkafolyamat elvégzését vállalják fel, többnyire alacsonyabb szakképzettséget megkövetelő, vagy szakképzettséget egyáltalán nem igénylő tevékenységet végeznek el a munkavállalói. A megrendelő munkaügyi kapcsolatai jellemzően

rendezettek, míg az alvállalkozók gyakrabban követnek el kisebb, vagy akár nagyobb munkaügyi szabálytalanságot is.

Jellemző a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok be nem tartása, a munkaidőkeret kezdő- és befejező időpontjáról szóló írásbeli tájékoztatás munkavállalók felé történő elmaradása, valamint a hiányos munkaidő-nyilvántartás vezetése. A nyilvántartás nem tartalmazta a munkaidő kezdő- és befejező időpontját, vagy nem naprakész és/vagy valótlan adatokat tartalmazott.

A rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatosan megállapítható, hogy van olyan cég, amelyik felvállalja a teljesített „túlórákat", nem „kozmetikázza" a jelenléti ívek tartalmát, kifizeti a teljesített órák után a bért és a bérpótlékokat, de túllépi az évi 250 óra rendkívüli munkavégzési korlátot. Gyakori azonban, amikor ezt a szabálytalanságot megpróbálják leplezni, a munkaidő-nyilvántartást hamisítják, mozgó bérben történik a „leplezett" rendkívüli munkavégzés kifizetése. Jellemzően van írásba foglalt beosztás, munkabér tekintetében anyagi kár nem éri a munkavállalót, viszont előfordul, hogy a termelésben dolgozó munkavállalóknak a szabadságot esedékességének évében nem adják ki.

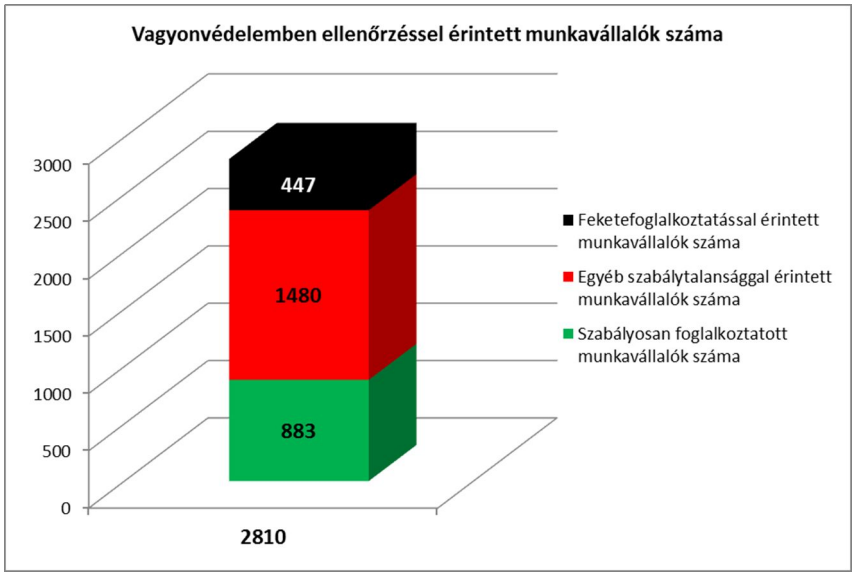
A feldolgozóipari munkáltatók általában képzett munkaügyi jogi háttérrel rendelkeznek, ezért gazdasági megfontolásból (pl. rendelések teljesítése miatt munkaszüneti napon történő foglalkoztatás), vagy véletlenül követnek el szabálytalanságot.

A termelés folyamatos biztosítása miatt a munkaszervezés során a szabadsággal kapcsolatos jogsértéseket a gépiparban szenvedte el a legtöbb munkavállaló 2018. I. negyedévében, mely az esedékesség évében történő szabadság kiadás elmaradásában, valamint az egybefüggő 14 nap távollét biztosításának elmaradásában testesült meg.
Ki kell emelni, hogy az elmúlt évek tapasztalatai alapján feketefoglalkoztatás a gépiparban lényegében elvétve található.

Példa: 2018. márciusban a hatóság munkatársai ellenőrzést tartottak Pest megyében egy húsipari munkáltatónál, ahol 4 munkavállalót találtak munkavégzés közben. A munkavállalók baromfi feldolgozást végeztek. Munkaszerződést nem kötöttek a munkáltatóval és bejelentésük sem történt meg az illetékes adóhatóság felé.

f) **Nyomozási és biztonsági tevékenység**

Az ellenőrzések 12 %-a (619 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 943 db intézkedéssel. A lefolytatott vizsgálatokból 119 végződött munkaügyi bírsággal (19 710 000 Ft), valamint 50 bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozattal. Az ellenőrzéssel érintett 2 810 munkavállalóból 1 927 főt érintett valamilyen jogsértés. Az építőipar után ebben az ágazatban foglalkoztatták a legtöbb munkavállalót feketén (447 fő)

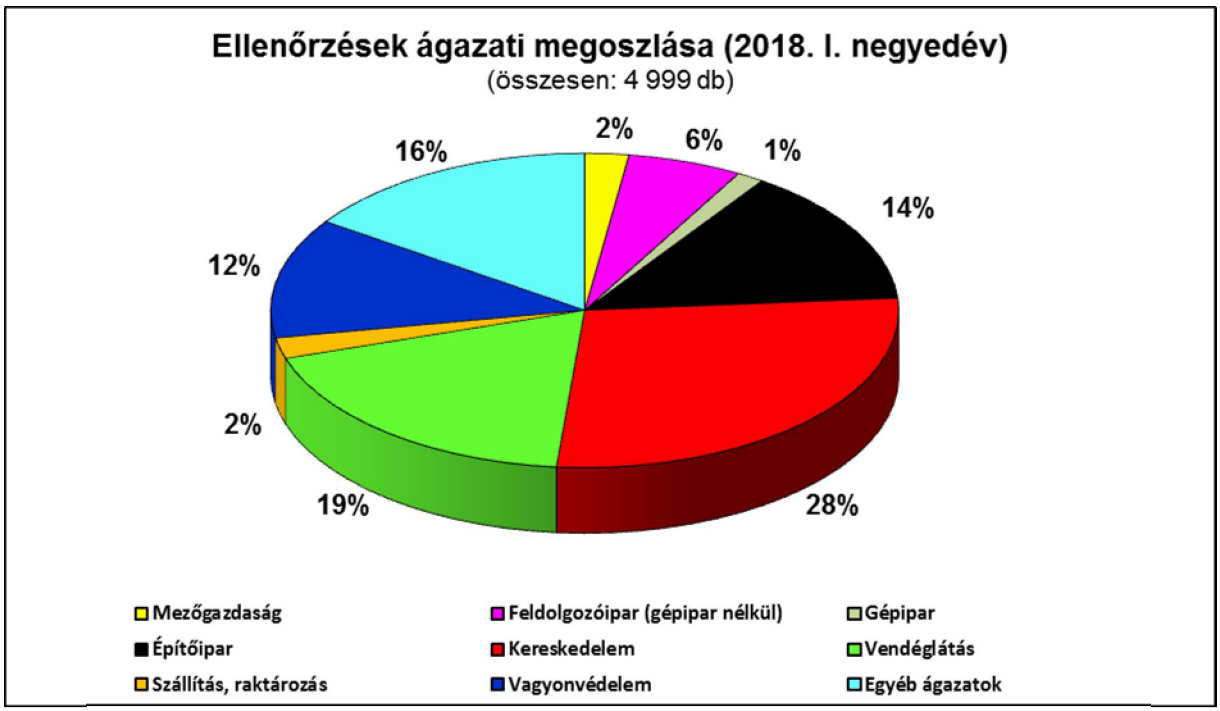
Az ágazatban továbbra is jellemzőek súlyos munkaügyi szabálytalanságok, ezeket többségében a munkáltatók vélhetően szándékosan követik el. A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a vállalkozások a munkaidővel, nyilvántartási kötelezettséggel, munkabérrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket sem tartják meg. A jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiadásának elmulasztása miatt a vagyonvédelem területén kellett a legtöbb intézkedést hozniuk a hatóság munkatársainak, mely a mezőgazdaság után a legtöbb munkavállalót érintette.

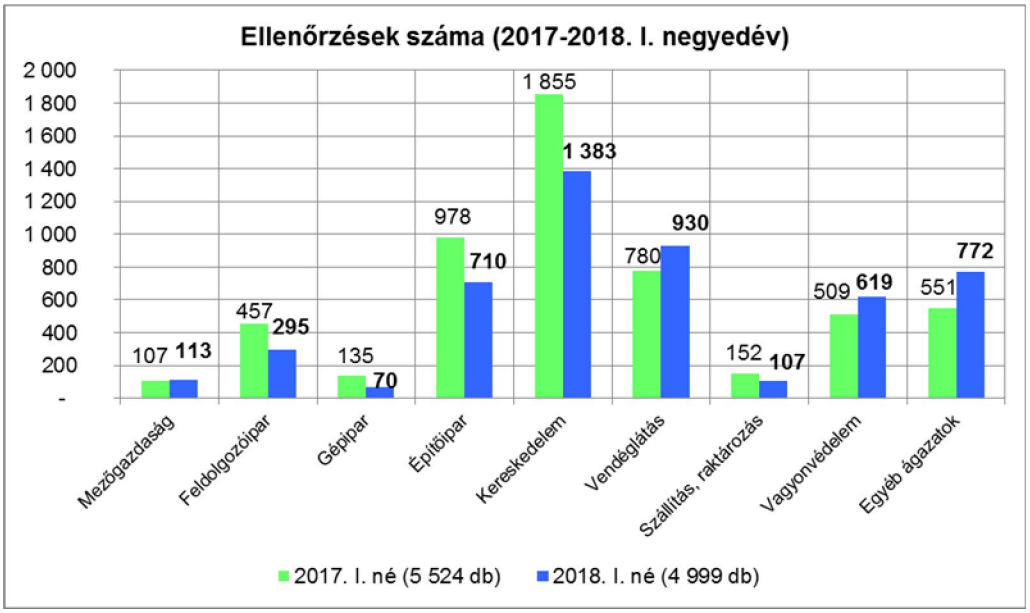
Továbbra is probléma, hogy az ellenőrzés alá vont munkáltatók a hivatalos, cégkivonatban szereplő címeken nem elérhetőek, nem vesznek tudomást az ellenőrzésről, a munkáltatókat nem érdekli a vizsgálatok kimenetele. A munkáltatók jelentős része - többnyire a vagyonvédelmi ágazat kis- és középvállalkozásai - láthatóan nem is törekszik a szabályos működésre, sőt minden lehetséges eszközzel akadályozza az ellenőrzéseket. Gyakran előfordul, hogy az ellenőrzésekkor a munkáltató kiléte is kétséges, a meghallgatott munkavállalók nem tudják megnevezni a foglalkoztatójukat. Azok a munkavállalók viszont, akik már régebb óta dolgoznak a vagyonvédelmi ágazatban, nem egyszer évekre visszamenőleg felsorolnak több munkáltatót, akiknél alkalmazásban álltak ugyanazon a munkahelyen.

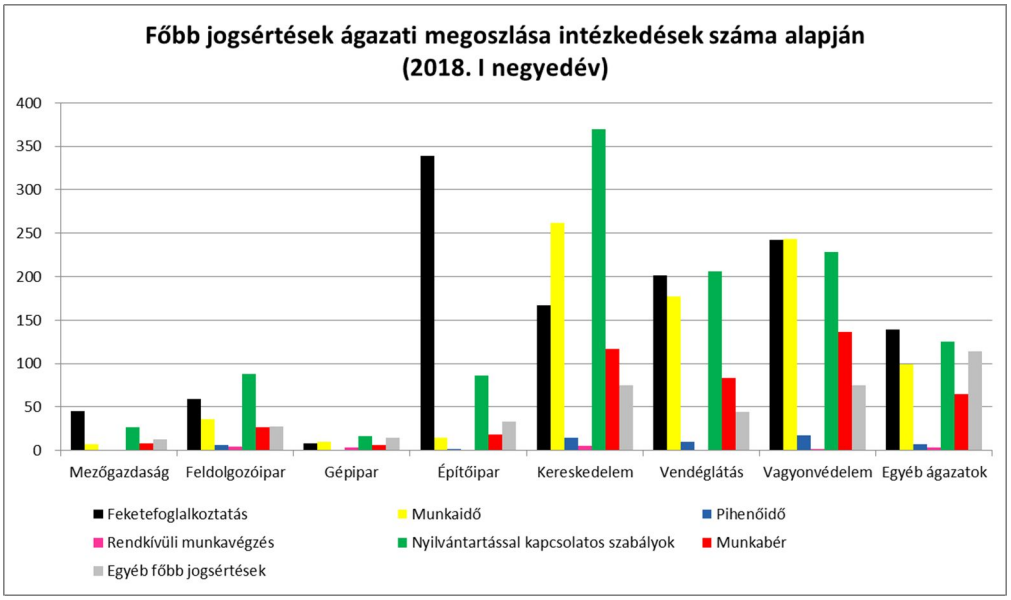
Amennyiben a munkáltató személye megváltozik, a régi munkáltató esetén a jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal kapcsolatos szabálytalanságok, az új munkáltató esetén a bejelentés elmaradása, késése, valamint a munkaszerződés nélküli foglalkoztatás emelhető ki. Ez utóbbi szabálytalanság a vagyonvédelem területén fordul elő legtöbbször.

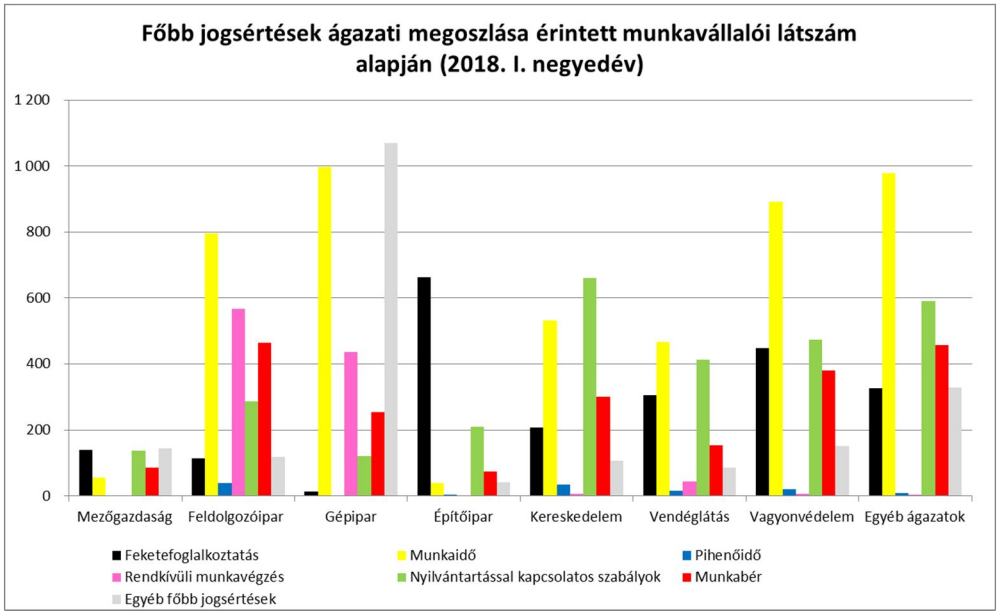
Példa: 2018. januárban az eljáró szakügyintézők panasz alapján ellenőrzést tartottak egy Bács-Kiskun megyei takarmánykeverő üzem telephelyén, ahol 2 fő személy- és vagyonőrt találtak munkavégzés közben. A helyszíni ellenőrzés során bemutatásra került a munkavállalók munkaidejéről vezetett névre szóló 2018. január havi munkaidő-nyilvántartás 6 munkavállalókra vonatkozóan, amelyek kizárólag a ledolgozott órák számát tartalmazták, adott napok tekintetében, a munkavégzés kezdő- és befejező időpontjai nem voltak rajtuk jelölve. Megállapítást nyert, hogy a munkáltató 1 munkavállalót 2018.01.18-án megszűnt jogviszonyát követően az illetékes adóhatóság felé történő bejelentés nélkül tovább foglalkoztatott. A munkavállaló egész január hónapban munkát végzett a becsatolt munkaidő nyilvántartások

szerint. A munkáltató megsértette továbbá a munkaidő-nyilvántartás vezetésére vonatkozó jogszabályi előírásokat, 6 fő tekintetében. Megállapításra került továbbá, hogy a munkáltató által megküldött 6 db munkaszerződésen a munkavállalók aláírása nem szerepelt, azokat elfogadni nem lehetett. A munkáltató megsértette továbbá 3 munkavállaló tekintetében a munkabér védelmére vonatkozó jogszabályi előírásokat is, azzal, hogy határidőben nem fizette meg a munkavállalók 2017. december havi munkabérét, mivel azt még január 10. napja után egy héttel sem kapták meg.

3. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a munkaügyi hatóság. Ha a munkáltató a határozati kötelezést nem teljesítette, a hatóság eljárási bírságot szabott ki. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 1 766 fő munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 95 %-ának utóellenőrzése teljesült. A munkaügyi hatóság által kiadmányozott határozatok meghozataláig a munkavállalók 61 %-a került bejelentésre, míg utóellenőrzés hatására a munkavállalók 67 %-ának bejelentése történt meg. A bejelentést nem teljesítő munkáltatókkal szemben a hatóság eljárási bírsággal élt.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 823 munkáltató volt vizsgálható, ebből a foglalkoztatók 93 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A „feketefoglalkoztatással" kapcsolatos **utóellenőrzés jelentősége** azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A munkaügyi hatóság így tud **hozzájárulni a legális adózó munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosítotti jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez**.

4. Társhatósági ellenőrzések

A **társhatóságok közreműködésével** 2018. I. negyedévében **1 531 munkaügyi ellenőrzés** zajlott, mely az összes vizsgálat közel 31 %-át jelenti. Ez a szám kiemelkedően magas, mely a **Nemzeti Adó- és Vámhivatallal 2018. február 12. és március 10.** között közösen lefolytatott a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum szabályainak megtartására irányuló **rendkívüli akcióellenőrzésnek** köszönhető, ahol az összes munkaügyi ellenőrzéssel érintett 1 261 munkáltató több mint 70 %-ánál valósult meg a munkaügyi hatóság és az adóhatóság közös vizsgálata. Ennek megfelelően a Nemzeti Adó-és Vámhivatallal 2018. I. negyedévében több mint 1000 ellenőrzés történt.

A rendőrséggel „hagyományosan" magas volt a közös ellenőrzések száma. A munkaügyi hatóság a rendőrség segítségét rendszerint olyan munkáltatók vonatkozásában, olyan munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kéri, ahol a hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató meghiúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt. 2018. első negyedévében a rendőrhatósággal közösen 196 ellenőrzést folytattak le a munkaügyi hatóság képviselői.

Sok esetben a társhatóságok felkérésére történik a közös ellenőrzés, azonban számos alkalommal a munkaügyi hatóság kezdeményezi a társszervek részvételét. A munkaügyi hatóság a vizsgált időszakban a kormányhivatalok fogyasztóvédelmi, valamint a népegészségügyi és közlekedésfelügyeleti feladatokat ellátó szervezeti egységeinek közreműködésével összesen 74 db vizsgálatot folytatott le.

A munkavédelmi hatósággal 155 közös ellenőrzés történt, mely leggyakrabban építkezéseken valósul meg.

5. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A Nemzetgazdasági Minisztérium munkaügyi hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató**, **felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. A munkaszüneti napok közeledtével a munkáltatók, könyvelők nagy számban kérnek tájékoztatást a munkaszüneti napon történő munkavégzéssel kapcsolatosan. Idén garantált bérminimum emelése nyomán megnőtt az ehhez kapcsolódó kérdések száma is.

2018. I. negyedévében több mint 200 db honlapos (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett kérdés, panasz, valamint közérdekű bejelentés került megválaszolásra. Emellett az I. fokú hatóságok országosan több mint 500 ügyben adtak tájékoztatást a 2018. év januártól márciusig terjedő időszakában. A megkeresések egy része a megkeresés tartalma alapján panasznak minősül.

Ezek mellett továbbra is rendszeresen tartanak az I. fokú hatóságok munkaügyi rendezvényeket, nyílt napokat, melyek általában olyan formában kerültek megrendezésre, hogy azokon több szerv (kamarák, civil szervezetek, alapítványok) is képviseltethette magát, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatási igényeit is ki lehetett elégíteni. A tapasztalatok szerint egyre nagyobb igény mutatkozik ezekre a munkaügyi rendezvényekre a megyékben működő vállalkozások részéről, főleg a kamarák, szakmai egyesületek klubok szervezésében.

A hatóságnak a tájékoztató tevékenység nyújtásával lehetősége van arra, hogy megismertesse az állampolgárokkal a hivatal munkáját és a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályokat, megmutatva ezzel másik arcát a szolgáltató közigazgatás oldaláról is. **A munkaügyi hatóság így a jogszerű foglalkoztatást két irányból is tudja támogatni, szolgálva ezzel mind a jogkövető munkáltatók, mind az általuk foglalkoztatott munkavállalók érdekeit.** Amellett tehát, hogy továbbra is fellép a jogszerűtlenül foglalkoztatók ellen, csökkentve ezzel az indokolatlan versenyelőnyüket is, preventív módon lehetőséget ad a tájékozódásra többek között azoknak a munkáltatóknak is, akik szabályosan kívánnak foglalkoztatni.

6. Összegzés

- A vizsgálatok során **a 2017. I. negyedévi összesített adatokhoz viszonyítva** a **szabálytalan munkáltatók** (**62 %** a 60 %-hoz képest), továbbá a szabálytalansággal **érintett munkavállalók** aránya (**65 %** - 59 %) is **nőtt** 2018. I. negyedévében.
- A jogsértések közül még mindig meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely továbbra is kiemelkedő szabálytalanság. 2017. I. negyedévéhez képest **csökkent** a feketén foglalkoztatott munkavállalók száma **(**2 450 főről **2 216 főre)**, de arányuk az **ellenőrzéssel érintett munkavállalókra** figyelemmel **nem változott**.
- **A feketefoglalkoztatással kapcsolatban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve megállapítható, hogy annak mértéke a **vizsgált és meghatározó gazdasági ágazatokon belül – az építőipart leszámítva - csökkent, ennek ellenére az építőiparban tapasztalt kiemelkedő növekedés** miatt a feketefoglalkoztatás **összességében** az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra figyelemmel lényegében **nem változott**.
- **A bejelentés elmulasztása 2018. január 1. napjától kezdve minden esetben figyelmeztetés helyett ismét munkaügyi bírságot von maga után.**
- A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságokon belül a megemelt összegű **minimálbér és garantált bérminimummal** kapcsolatos szabálytalanságok továbbra sem jellemzőek.
- A **munkaidő-nyilvántartással** kapcsolatos szabálytalansággal érintett munkavállalók száma az elmúlt évekhez képest **jelentősen csökkent**.

- **2018. március 31-ig** a **munkaidővel** kapcsolatos jogsértések érintették a legnagyobb számban a munkavállalókat.
- **Az építőiparban** a **feketefoglalkoztatás** terén **kiemelkedő növekedés** tapasztalható.
- **A feldolgozóiparban és gépiparban** a **határidőben történő bérfizetés** elmaradása, a rendkívüli munkaidő éves mértékének túllépése a jellemző. **A szabadsággal** kapcsolatos jogsértésekkel érintett munkavállalói létszám a gépipar területén a legnagyobb.
- A tavalyi év első negyedéves adataihoz képest a **mezőgazdaságban javult** legnagyobb mértékben a **feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya**, viszont az elmúlt évek tapasztalatai alapján az első negyedévek feketefoglalkoztatás tekintetében ingadozóak voltak.
- **A vagyonvédelem területén a** munkáltatói láncolatokból, munkáltatók cserélődéséből adódóan gyakori a **feketefoglalkoztatás** és a munkavállalóknak a jogviszony megszűnésekor kiadandó **igazolások**kal kapcsolatos szabálytalanság. A vagyonvédelmi munkáltatók jelentős részére egyértelműen a **szándékos jogellenes magatartás** a jellemző.
- A **társhatóságok közreműködésével** 2018. I. negyedévében **1 531 munkaügyi ellenőrzés** zajlott, mely az összes vizsgálat közel 31 %-át jelenti. Ez a szám kiemelkedően magas, mely a **Nemzeti Adó- és Vámhivatallal 2018. február 12. és március 10.** között közösen lefolytatott, a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum szabályainak megtartására irányuló **rendkívüli akcióellenőrzésnek** köszönhető.